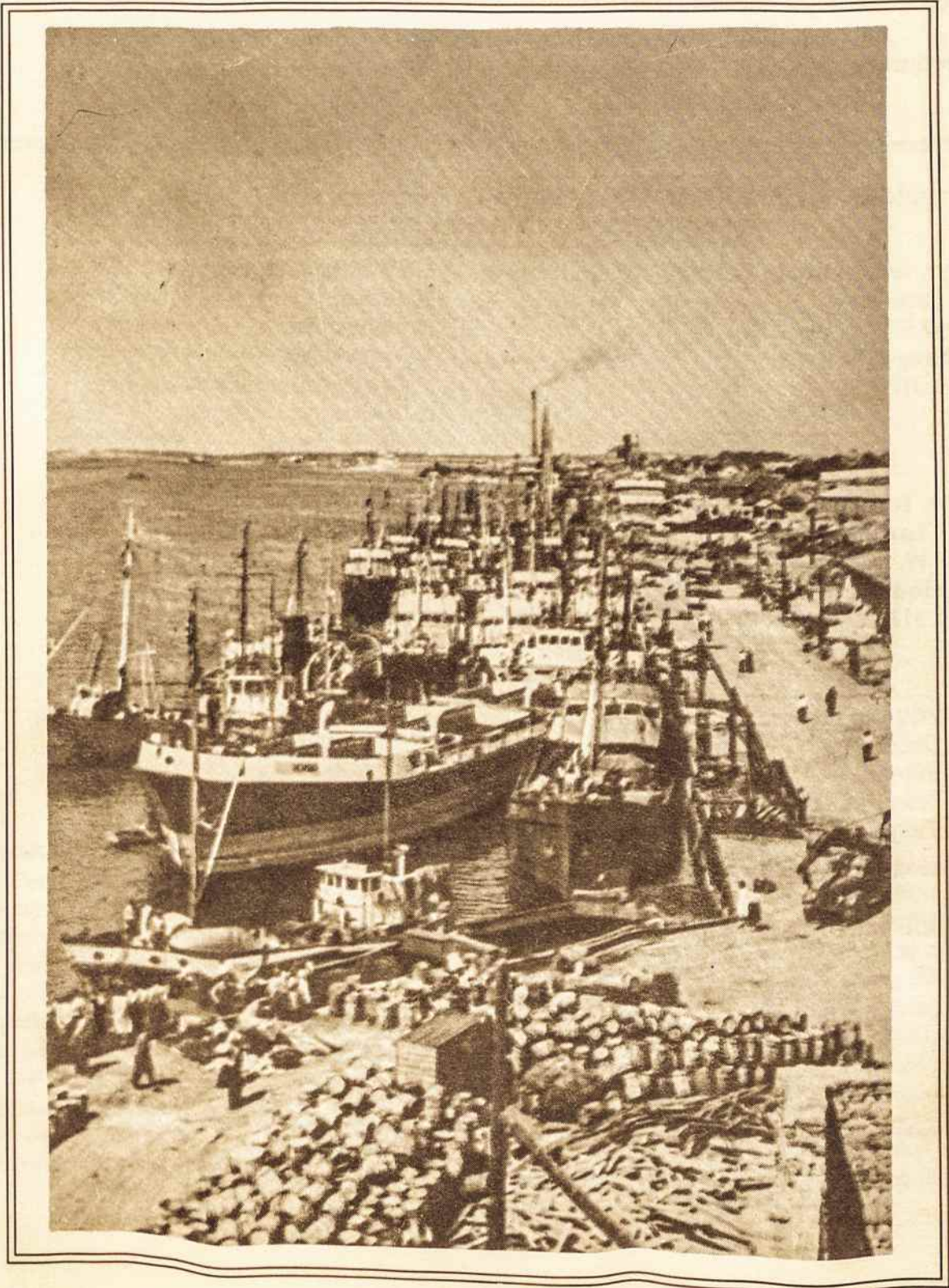

¹
TECHNIKOS ŽODIS

1988

No.3

TECHNIKOS ŽODIS

Pasaulio ir Amerikos lietuvių inžinierių
ir architektų - PLIAS/ALIAS organas
Įsteigtas 1951 metais
Leidžia ALIAS Chicago skyriaus
Technikinės spaudos sekcija
Išėina kas trys mėnesiai

Prenumerata 10 JAV dol. metams

THE ENGINEERING WORD

Published by American Lithuanian
Engineers and Architects Association, Inc.
Chicago Chapter Technical Press Section
Established 1951
Published quarterly

Yearly subscription \$10.00 U.S.

Spaudos sekcijos vadovas: Kostas Burba

Vyr. redaktorius - Editor

V. Jautokas
5859 S. Whipple St.
Chicago, IL 60629
Tel. 312/ 778-0699

Redakcijos nariai

K. Burba
A. Pargauskas
J. Rimkevičius
J. Slabokas
A. Vitkus
M. Javvas

Vyr. red. pavaduotojas

G.J. Lazauskas
208 W. Natoma Ave.
Addison, IL 60101
Tel. 312/543-8198

Bendradarbiai

E. Arbas
S. Bačkaitis
J. V. Danys
J. Gimbutas
P. A. Mažeika

Skyrių redaktoriai

A. Didžiulis
A. Kerelis
V. Peseckas
R. Vaitys

Administracija

A. Brazdžiūnas
7980 W. 127th St.
Palos Park, IL 60464
Tel. 312/448-4652

VIRŠELYJE;

Klaipėda. Žvejų uostas

COVER;

Klaipėda. Fishermens Port

TECHNIKOS ŽODIS THE ENGINEERING WORD

XXXVIII METAI

1988 LIEPA-RUGSĖJIS

NR. 3 (201)

INŽINIERIŲ DRAUGIJOS NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE

(Kiek sutrumpinimų atspėsite,
neskaitę straipsnio?)

LTD, LIAS, LDIAS, LIS, LID,

LIAD, LITD, LISU, PLIAS.)

Pirmosios rusų okupacijos metais lietuviai inžinieriai buvo įjungti į vadinamą profesinę sąjungą. Inžinierių draugijos nepavyko atgaivinti 1941-44 metais vokiečių laikotarpiu. Po karo tremtyje trumpai turėjome Vokietijoje atsikūrusią Lietuvos inžinierių tremtinių draugiją (LITD), kuri vėliau pakeitė vardą į Lietuvos inžinierių sąjungą užsienyje (LISU). Prasidėjus masinei emigracijai iš Vokietijos, LISU persiorganizavo į Pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų sąjungą (PLIAS), kuri veikia iki šiol.

Pergyvenus visokių pasikeitimų, gal būtų įdomu žvilgtelti į gilesnę praeitį. Nepriklausomos Lietuvos laikus, grįžtant iki pat 1918 metų.

Tais metais rugsėjo 4 dieną į Lietuvos Valstybės tarybą Vilniuje kreipėsi inžinieriai K. Vasiliauskas, J. Šimoliūnas, K. Šakenis, S. Dirmantas, J. Čiurlys ir kiti, prašydami įregistruoti jų įkurtą Lietuvos technikų draugiją (LTD). Pateikė ir naujos įkurtos draugijos įstatus. Draugijos tikslas: „...yra platinti technikų išsilavinimą, padėti įvairioms technikos ir pramonės šakoms

plėtotis, Lietuvai po karo atsistatyti, dėtis prie krašto natūralinių turtų tyrinėjimo ir t.t.“ Įstatai buvo įregistruoti Kaune, Vidaus reikalų ministerijos Piliečių apsaugos departamente, 1919 m. spalio 25 d., nes Vilnių lietuviai turėjo apleisti 1919 metų pavasarį, kai, Pilsudskio vedami lenkų kariuomenės daliniai, užėmė Lietuvos sostinę.

Vienas pagrindinių draugijos uždavinių buvo rengti technikos specialistus. Todėl 1920 metais Kaune buvo įsteigta Aukštesnioji technikos mokykla, o kiek vėliau - Lietuvos univer-

sitetas su Technikos fakultetu (1922.02.16). LTD nariai P. Jankauskas, P. Jodelė, S. Kolupaila, V. Mošinskis, K. Vasiliauskas ir kiti ėmė rengti mokymo programas, rašyti vadovėlius, kurti lietuvišką technikos terminologiją. Jiems teko pradėti beveik nuo nieko, nes caro laikais visomis priemonėmis buvo slopinama bet kokia tautiška veikla.

Darbo buvo daug, o tuo metu tebūta tik apie 80 lietuvių inžinierių. Kaip gerai žinome, anų laikų lietuviai ūkininkai savo vaikus stengdavosi išleisti į kunigus ar gydytojus, nes tik tokie galėdavo Lietuvoje gauti darbo. Lietuviai inžinieriai sau darbo turėjo ieškoti kitur.

Lietuvos technikų draugijos pirmininku buvo išrinktas prof. P. Jodelė, kuriam taip pat teko būti ir pirmuoju Technikos fakulteto dekanu. 1922 metų pradžioje draugija turėjo 57 tikruosius narius, o po metų - 150.

Inžinierių uždaviniams Lietuvoje išryškinti, LTD suorganizavo pirmąjį Lietuvos inžinierių ir architektų kongresą, įvykusį 1924 m. lapkričio mėn., Kaune. Į tą suvažiavimą atvyko beveik visi tikrieji draugijos nariai - 150 asmenų. Kongrese referatus (25) skaitė inžinieriai V. Bielskis - Lietuvos pramonė ir jos plėtojimo galimybės, V. Taujenis - Kuro problemos Lietuvoje, K. Gaigalis - Radijo išvystymas krašte, S. Kolupaila - Vandens jėgos panaudojimas ir kt. Atidaromąją ir baigiamąją kalbas pasakė prof. V. Čepinskis, o garbės pirmininku buvo išrinktas P. Vileišis.

Kongreso dalyviai priėmė nutarimą, kurį įteikė vyriausybei. Jame buvo reikalaujama: sudaryti komisiją krašto statybos įstatymo projektui paruošti; organizuotai tirti Lietuvos architektūros ir istorijos paminklus, rūpintis jų apsauga, įvesti visuotinį privalomą mokymą; pradėti elektrifikuoti kraštą, tam panaudojant Lietuvos upių energiją; išplėsti durpynų tyrimo darbus ir t.t.

Kongresas taipgi nutarė reorganizuoti draugiją ir pavadinti ją Lietuvos inžinierių ir architektų sąjunga (LIAS). Viena priežasčių buvo ta, kad inžinieriams nepatiko žodis „technikų“. Technikus rengė Kauno Aukštesnioji technikos mokykla. Nors LTD oficialiai vis dar egzistavo iki 1932 metų, kada buvo surašytas paskutinis šios draugijos narių susirinkimo protokolas. 1931 m. kovo 11 d. įsikūrė nauja Lietuvos technikų

sąjunga (LTS), kurios nariais buvo baigę Kauno Aukštesniąją technikos mokyklą arba Aukštuosius karininkų technikos kursus. Nuo 1936 metų sąjunga pasivadino Lietuvos technikų draugija (LTD). Apie tai kiek vėliau.

LIAS įstatus parengė inžinieriai ir architektai J. Šliogeris, J. Šimoliūnas, S. Grinkevičius ir kiti. Įstatai Kauno miesto ir apskrities viršininko buvo įregistruoti 1925 m. vasario 14 d. Skirtingai nuo LTD į LIAS galėjo būti priimti tik inžinieriai ir architektai, baigę aukštąjį technikos mokslą. Tuo tarpu į LTD: „...abiejų lyčių Lietuvos piliečiai, įsigijusieji aukštąjį arba vidurinį technikos mokslą, arba artimą specialų mokslą, o taipogi technikai, kurių darbus draugija laiko sau ypač naudingais...“ Dauguma sąjungos narių buvo Rusijos universitetų auklėtiniai, tik vėliau priaugo savų.

LIAS savo pagrindiniu tikslu laikė: „...ginti savo profesijos interesus, dėtis prie krašto atstatymo darbų, vystyti krašto kultūrą technikos srityje, tirti ir ruošti vykdymui tuos techninio kultūrinio pobūdžio klausimus, kuriuos Lietuvos besivystąs gyvenimas iškelia...“

LIAS valdybos pirmininku ilgą laiką buvo inž. J. Šliogeris, po to S. Čiurlionis ir kiti. Jos veiklos formos nesiskyrė nuo LTD: paskaitos, diskusijos. 1928 metais sąjungos nariai prezidentui Smetonai įteikė memorandumą dėl Lietuvos elektrifikacijos su pasiūlymu statyti hidroelektrines ant Nemuno ties Jurbarku ir Brėstonu. Siūlė taip pat įsteigti ir specialų krašto elektrifikacijos komitetą.

Sąjungos nariai tais pačiais metais įteikė ir kitą memorandumą, kuriame reikalavo apriboti užsieniečių specialistų ir pramoninkų skverbimąsi į Lietuvą, prašė įpareigoti įmonininkus pirmiausia samdyti inžinierius, baigusius Kauno universiteto Technikos fakultetą.

1929 m. balandžio 14 d. buvo sudaryta pirmoji LIAS sekcija - architektūros ir statybos. Jos pirmininku išrinko arch. V. Dubeneckį. 1931 metų pradžioje įsteigta elektrotechnikų sekcija, kuriai ėmė vadovauti inž. A. Putrimas. Didelis sąjungos laimėjimas buvo 1929 metų pabaigoje: pradėtas leisti žurnalas Technika ir ūkis. Redaktorais buvę inž. B. Garšva, prof. V. Mošinskis ir inž. J. Vidmantas.

1930 metais įsisteigė (ar geriau pasakyti - atskilo) „reorganizuota“ atskira diplomuotų

inžinierių ir architektų sąjunga, vedama LIAS narių, nepatenkintų, kad LIAS „neprotestuota“ prieš Technikos fakulteto paruoštą „Technikos mokslą išėjusių vardo ir teisių įstatymo projektą“, pagal kurį į fakultetą baigusiujų diplomus nebeturėjo būti rašoma „diplomuotas“, o tik inžinierius (tai ir buvo praktikuojama nuo 1934 iki 1937 metų) ir pagal kurį pradėta reikalauti iš užsienyje baigusiujų aukštuosius technikos mokslus įsigyti praktikos teises Lietuvoje.

„Nepatenkintieji“ įkūrė 1931 m. vasario 19 d. savo organizaciją - Lietuvos diplomuotų inžinierių ir architektų draugiją (LDIAD). Jos pirmininku per visą draugijos gyvavimo laiką buvo inž. J. Augustaitis. Draugijos įstatai tik nežymiai skyrėsi nuo LIAS (vėliau LIS) įstatų. Tik visur vartojama „diplomuotas inžinierius“, „diplomuotas architektas“. Nesiskyrė veiklos formos bei turinys. Susirinkimuose būdavo skaitomos paskaitos, organizuojamos diskusijos, nagrinėjant Lietuvos elektrifikacijos, inžinierių ir technikų rengimo, standartizacijos, pramonės plėtimo, geležinkelių ir transporto bei kitas problemas. 1937 m. gegužės 30 d. visuotiniame narių susirinkime buvo nuspręsta draugiją likviduoti, kuri savo „žydėjimo metu“ (1933 m.) turėjo tik 69 narius. Praktiškai abi inžinierių draugijos sprendė tuos pačius uždavinius.

Tuo tarpu, likę LIAS nariai, 1931 m. vasario 22 d. visuotiniame susirinkime nutarė pakeisti draugijos pavadinimą į Lietuvos inžinierių sąjungą (LIS), kuri tuo metu jungė 150 inžinierių ir architektų, o 1936 metais - jau 183.

1936 m. vasario 1 d. Lietuvos vyriausybei paskelbus naują draugijų įstatymą, LIS narių visuotiniame susirinkime buvo nutarta vėl „persikrikštyti“ - į Lietuvos inžinierių ir architektų draugiją (LID). Jos nariai galėjo būti tik baigę VDU technikos fakultetą arba tolygią užsienio mokyklą. Manyta, kad, esant naujam pavadinimui, visi inžinieriai ir architektai susijungs į vieną organizaciją. Draugijos pirmininku buvo išrinktas prof. P. Jodelė (jis vadovavo ir LIS).

Pirmasis naujai pasivadinusios draugijos laimėjimas buvo tas, kad pagaliau vyriausybė patenkino jos reikalavimą ir 1936 m. kovo 1 d. įkūrė oficialų Lietuvos Energijos komitetą. Jis turėjo tirti Lietuvos energijos išteklius, ieškoti būdų, kaip racionaliau juos panaudoti, tirti

statybinių medžiagų atsargas, jų panaudojimo galimybes ir t.t. Į energijos komitetą įėjo daug aktyvių LID narių - profesoriai P. Jodelė, S. Kolupaila, docentas J. Dalinkevičius, inžinieriai J. Vidmantas, P. Drąsutis, J. Čeičys ir kiti. Energijos komiteto pirmininku buvo pakviestas prof. J. Čiurlys.

Draugija įteikė vyriausybei memorandumą amatų mokymo, inžinierių ir architektų teisių bei pareigų, uždarbio ir kitais klausimais, ruošė miestų ir kaimų statybos įstatymų projektus. 1937 m. liepos 16 d. buvo baigtas rengti ir perduotas vyriausybei memorandumas „Dėl Aukštosios technikos mokyklos įsteigimo Lietuvoje“. Jame rašoma, kad „...visur jaučiama didelė inžinierių stoka. Jų skaičius siekia vos 400, o kraštui jų reikia 700-800...“ Visu rimtumu iškeliamas atskiro Politechnikos instituto steigimo klausimas, suteikiant jam Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino, pirmojo Lietuvos miestų statytojo ir amatų įkūrėjo vardą.

Draugijos nariai drauge su Technikos fakulteto darbuotojais net parengė būsimojo Politechnikos instituto statutą ir mokymo programų projektus. Institute numatė įsteigti tokius fakultetus: architektūros, statybos (su statybos ir hidromelioracijos poskyriais), mechanikos (su mechaninės technologijos ir transporto poskyriais) ir chemijos.

Palyginus gan aktyviai veikė LID sekcijos: architektūros, statybos, mechanikos, elektrotechnikos, cheminės technologijos ir geodezijos. Sekcijose būdavo aptariamose vienos ar kitos mokslo, technikos srities problemos ir tik po to svarstomos bendrame susirinkime. Sekcijos toliau ruošė gaminių ir medžiagų technologines normas, saugaus darbo taisykles, statybų, architektūros ir istorijos paminklų apsaugos ir kitų įstatymų projektus.

1938 m. kovo 5 d. LID visuotiniame narių susirinkime nuspręsta trečią kartą pakeisti draugijos pavadinimą į Lietuvos inžinierių ir architektų draugiją (LIAD), nes į „draugiją įeina ir architektai...“ Tų pačių metų lapkričio 24-25 d. draugija suorganizavo Kaune, Vytauto Didžiojo muziejaus salėje, antrąjį Lietuvos inžinierių ir architektų kongresą, kuriame buvo 280 dalyvių. Kongreso dalyviai susiskirstė į sekcijas: architektūros ir statybos, susisiekimo, pramonės, energetikos ir profesinių reikalų.

Atidaromoji paskaita buvo prof. V. Mošinskio. Iš viso skaityta 18 referatų. Kongreso metu įvyko technikos paroda, kurioje tarp kitų buvo išstatytas, vėliau pasaulyje plačiau išgarsėjęs, prof. J. Gravrogko aparatas, vaizduojąs giroskopiškai stabilizuojamų laivų siūbavimą. Draugijos pirmininku tada buvo inž. Šakenis. Draugija turėjo 210 narių: jai priklausė 75% visų Lietuvos inžinierių. Šio LIAD kongreso pasekmėje buvo šis tas laimėta; 1939 metų balandžio mėnesį buvo įkurta Lietuvos statybos taryba, kuri turėjo rūpintis miestų ir kaimų statybomis. Buvo vėl pritarta Politechnikos instituto steigimui.

Tačiau dauguma draugijų narių keltų idėjų, parengtų projektų, dėl artėjančio karo Europoje, jau nebespėta įgyvendinti. Paskutinis prieš okupaciją LIAD susirinkimas įvyko 1940 m. kovo mėn. 2 d.

Kaip jau anksčiau minėta, lygiagrečiai su LIAD veikė Lietuvos technikų sąjunga (LTS), įsteigta 1931 metais. Šios sąjungos tikslas, kaip ir inžinierių, buvo rūpintis savo profesiniais reikalais. Ji jungė daugiausia technikus, baigusius Kauno Aukštesniąją technikos mokyklą. 1933 m. balandžio mėn. Kaune buvo jų pirmas suvažiavimas. Vyriausybei paskelbus naują draugijų įstatymą, panašiai kaip ir inžinieriai, 1936 metais LTS persikriktijo į Lietuvos technikų draugiją (LTD).

1938 ir 1940 metų gegužės mėnesiais buvo sušaukti antrasis ir trečiasis suvažiavimai. Paskutiniu draugijos pirmininku buvo P. Jurėnas, o anksčiau - J. Vintartas.

Nepriklausomybės metais Lietuvoje veikė ir kitos mokslinės inžinierių, technikų draugijos. Tai Lietuvos inžinierių korporacija „Plienai“ (įsikūrė 1933 m. rugsėjo 14 d., jungė daugiausia VDU Technikos fakultetą baigusius inžinierius).

Technikos fakultete nuo 1923 metų veikė

Studentų technikų draugija. 1931 m. vasario 3 d. įsteigta Studentų technikų vyrija „Plienai“. Jos tikslas buvo išugdyti susipratusius lietuvius inžinierius profesinės etikos dvasioje šiuo šūkiu: „Lietuviškumas. Broliškumas. Patvara. Darbas.“ Vyrijos vadu buvo L. Šniukšta.

Veikė ir Studentų technikų ateitininkų korporacija, vardu „Grandis“, įregistruota Kaune 1932 m. kovo 19 d. Vienu iš jos svarbiausių steigėjų buvo A. Damušis.

Galima dar paminėti, kad veikė Lietuvos matininkų ir kultūrtechnikų sąjunga, įsteigta 1918 m. lapkričio 12 d., kuri iki 1928 metų buvo žinoma kaip Lietuvos matininkų sąjunga. Jos rūpestis buvo žemėtvarka, matavimai ir bendrai melioracija. Ilgametis šios sąjungos pirmininkas buvo inž. M. Chmieliauskas. Kaip ir kitose sąjungose, turėta keletą visuotinių suvažiavimų.

Visas tas gražus jaunos Lietuvos technikos darbuotojų ir ja besidominančių darbas staiga pritemo 1940 m. birželio 15 d., Sovietų Sąjungos armijai peržengus Lietuvos sienas. Nors skamba ironiškai, bet štai 1940 m. liepos 4 d. apie 200 technikų, inžinierių ir architektų, suvaryti į Vilniaus Darbo rūmus, priėmė tokia rezoliucija: „...mes inžinieriai, architektai ir technikai, kartu su Lietuvos darbo klase pasižadame kurti šviesią ir laimingą socialistinės Lietuvos ateitį...“

ŠALTINIAI

1. Dokumentai iš LTSR centinio valstybinio archyvo.
2. Lietuvių Enciklopedija, IX ir XXX tomai, Bostonas, Lietuvių Enciklopedijos leidykla.
3. „Steponas Kolupaila“, Jurgis Gimbutas ir Juozas V. Danys, Chicago, Akademinės skautijos leidykla, 1974 m.

Aleksas Vitkus

KURŠIŲ NERINGOS KOPOS IR JŲ REFORESTRACIJA

JONAS B. GENYS

Abstract: Curish Neringa's Dunes and Their Reforestation

Curish Neringa is a narrow, 97 km long strip of land between the Baltic Sea and the Curish Lagoon. It developed about six or seven thousand years ago following an accumulation of sand carried in water by a steady southwestern wind. Neringa's dunes are up to 68 m high, and prior to stabilization were "travelling" eastward up to 10 m per annum, covering roads, trees and villages. Initial forests were destroyed by Russians during Prussian "seven-year war". Dune stabilization projects were started at the early years of the 19th century, using various sophisticated methods: building double fences to trap sand, establishing larger squares of fences to slow down the movement of sand, planting xerophitic plants, and planting mountain pine, *Pinus mugo*. Also used in experimental plantings was American species, *Pinus bankstana*. Currently, two thirds of the dune area are stabilized, but in many locations Curish Neringa yet appear like a "Baltic Sahara". Local people, mainly Lithuanians, live there in several villages depending on fishing and tourism. The "wildlife king" of Curish Neringa is European elk, *Alces alce.*. It is enjoyed by the visitors, but can consume a large amount of a scarce vegetation.

Pusiasalio susiformavimas

Kuršių Neringos pusiasalis susiformavo tik prieš šešis ar septynis tūkstančius metų. Anuo metu Baltijos jūra buvo platesnė, ir dabartinių Kuršių marių vietoje buvo plati įlanka. Šioje vietoje pūtė nuolatiniai stiprūs vėjai iš pietų ir vakarų. Bangos ardė pietinę Baltijos jūros pakrantę ir nešė smėlį į šiaurės rytus, kur pradėjo atsirasti mažos smėlio salos, ir taip pradėjo formotis pietinė Neringos pusiasalio dalis. Pirmiausia susidarė siauras žemės ruožas, kuris atskyrė nuo Baltijos jūros pietinę dabartinių Kuršių marių dalį. Ten tuo metu atsiskyrė Kuršių ežeras. Vėliau susiformavo šiaurinės Kuršių Neringos dalis ir susijungė ties Ventės ragu su pietiniu ežeru. Dabar marios jungiasi su Baltijos jūra tik 400 m vandens juosta, kur Nemuno upyno vanduo gali ištekėti per marias į jūrą.

Dabartinė apimtis ir istorinė reikšmė

Dabartinė Kuršių Neringa yra apie 97 km ilgumo ir iki 3.8 km platumo. Vakarinė pusiasalio dalis šalia Baltijos jūros yra tiesi, bet rytinė dalis labai vingiuota ir turi taip vadinamus ilgus „ragus“, kurie išsikišę į Kuršių marias. Todėl Neringos platumas yra įvairus.

Išilgai pusiasalio tęsiasi senas istorinis kelias, kuriuo jau nuo XIII šimtmečio keliaudavo kryžiuočiai tarp dviejų pavergtų kraštų — Prūsijos ir Kuršo. Vėliau šis kelias buvo pagrindinė pašto linija. Kuršių Neringoje gyveno lietuviams giminingi žmonės, bet kraštas ilgą laiką buvo administruojamas Prūsijos. Šiuo pusiasaliu ėjo į karą ne tik vokiečiai ir lietuviai, bet ir rusai, švedai bei prancūzai. Tik 1923 metais šiaurinė Neringos dalis atiteko tikriesiems šeiminkams — lietuviams, Lietuvos Respublikai.

Kuršių Neringos kopų išmieros

Kopos (angliškai "dunes") yra smėlio kalnai, kuriuos suformuoja vėjas. Jos gali būti įvairių rūšių. Idomiausios yra slenkančios kopos, kurių smėlį vėjas pakelia ir neša pirmyn. Ten, kur tas smėlis krenta žemyn, susidaro aukštas ir status (30°) krantas. Kopoms slenkant pirmyn, jos gali užversti ne tik miškus ir kelius, bet išstius kaimus ir miestus. Didelė dalis Neringos kopų keliauja ir „palaidojo“ daug vietinių kaimų.

Neringos kopos yra apie 700 metrų platumo ir 40 metrų aukštumo. Aukščiausia Sklandytojų kopa, 68 metrų (arti prie Nidos miestelio). Veikiant vėjui, jos aukštis keičiasi. Neringos kopos vaizdingos, bet nėra didžiausios pasaulyje. Ploto atžvilgiu didžiausios Biskajos pusiasalio (vakarų Prancūzijoje) kopos, kurios yra 230 km ilgumo ir 9 km platumo. Aukščiausios kopos (213 m) yra Jungtinėse Amerikos valstybėse, Dunes National Monument parke (Colorado valstijoje). Kopos Saharos dykumoje yra žemos, neaukštesnės kaip 30 metrų.

Slenkančių kopų padariniai

Geologiškai Kuršių Neringa yra smėlio kalnų pusiasalis. Tačiau ilgainiui dauguma slenkančių kopų buvo stabilizuotos. Jau seniai ten augo dideli medžiai ir miškai. Šiuo metu beliko tik jų paminklai — kelmai bei išsikišę nulaužtų medžių kamienai. Vokiečiai rašė, kad šie miškai buvo sunaikinti per „Septynių metų karą“ (1756-1763 m.). Tada per Lietuvos kunigaikštijos teritoriją peržygiavo rusų kariuomenė, kuri okupavo ne tik Neringą, bet veik visą Prūsiją. Kariuomenė nuterėjo visą kraštą. Lietuvos — Lenkijos valstybė buvo tiek silpna, kad jos teritorijoje kas ką norėjo, tą darė, o Prūsija irgi buvo perblokšta.

Išnaikinus miškus, kraštas virto smėlio dykuma. Tačiau jau anksčiau slenkančios kopos buvo palaidojusios daug miškų ir kaimų. 1706 - 1846 metais buvo užversti smėliu septyni kaimai. O išnaikinus miškus, XVIII amžiaus antroje pusėje smėlis užvertė kelius, ir krašte liko tik keletas mažų kaimų prie Kuršių marių.

Neringos kopos slinko į rytus nuo 5 iki 10 metrų per metus. Tad per šimtą metų galėjo

užversti apie 1 km platumo žemės ruožą ir viską, kas buvo pakeliui.

Kopų stabilizavimo istorinės ištraukos

1768 metais Prūsijos mokslų akademija (Dancige) paskelbė konkursą, kad aprašius geriausią kopų apželdinimo metodą. Konkurso laimėjo prof. J. D. Titus. Jis pasiūlė kopose įrengti pintines tvoras, kurios sulaikytų smėlį. Po to būtų galima sodinti medžius. Tikrasis kopų stabilizavimas prasidėjo tik 1811 metais prie Kranto (Kranz) ir Šarkuvos, pietinėje Neringos dalyje. XIX šimtmečio pradžioje pirmi miškai buvo pasodinti prie Nidos. Tą projektą vykdant, daug padėjo Jurgis D. Kuvertas, pašto tarnautojas. Jo paminklinėje lentoje rašoma: „Primus incepit — silvae orboribus asbustare.“ Jis sodino pušis (Pinus), beržus (Betula) ir juos patrešė mėšlu. Vėliau (1874 m.) plantacijos buvo užvestos Urbo kalne, prie Nidos, ir 1882-1889 m. buvo stabilizuota Bruk-kalnio (Bruchbergo) kopa.

Kopų stabilizavimas — apsauginės „sienos“

Kopų apželdinimas buvo sunkus, nes vakarų vėjas išstius nešė smėlį į rytus. Pirmiausiai reikėjo sudaryti apsaugines stabilizuotas linijas išilgai viso Baltijos jūros pakraščio. Sėkmingas metodas buvo dvigubos tvoros panaudojimas. Buvo kalami 70 cm aukščio basliai, 5 cm atstumo vienas nuo kito, ir tuo padarytos ilgos tvoros. Už maždaug 2 m vėl buvo išvedamos kitos paralelės tvoros. Per kelias savaites viduryje prisipildydavo smėlio. Tada tokie basliai vėl kalami viršuje ir t.t. Taip buvo sudaroma aukšta smėlio „tvora“ arba „siena“, ir ant jos buvo sodinama xerophitinė (nebijanti sausros) žolė.

Panašus metodas buvo naudojamas, sudarant smėlio kupstus ir ant jų sodinant žolę. Dauguma apsauginių kopų turėjo stačius krantus prie Baltijos jūros, ir tolyn link Kuršių marių kopų aukštis mažėjo.

Kopų apželdinimas

Kopų smėlis yra labai sausas ir nederlingas. Nėra jokių koloidų. Taip pat prieš sodinant

medžius ar žolę, reikia sustabdyti smėlio slinkimą. Todėl pirmiausia buvo statomos 6m x 6m pintinės tvoros, kur kas metras įkalami basliai ir pinama tvora. Tada ten sodinama žolė ir medžiai. Prieš sodinimą medžių šaknys įmerkiamos į derlingos žemės mišinį, kad būtų nors pradžia šiek tiek reikiamų elementų.

Daugiausia buvo sodinama europinė kalnų pušis, kuri anksčiau buvo žinoma vardu *Pina montana*. Dabar jos mokslinis vardas pakeistas į *Pinus mugo*. Šios pušies rūšis turi daug atmainų, bet pagrindinė atmaina yra pasišiaušusi pušėlė, kuri turi ilgas šakas ir neužauga didesnė kaip 12 metrų. Niekas nėra tiksliai nustatęs, kokia atmaina buvo sodinama Kuršių Neringoje. *P. m. magnus* auga rytų Alpių kalnuose iki Pirinėjų. *P. m. rotundata*, centrinėje Europoje turi daug stiebų ir teužauga 16 metrų. *P. m. rostrata* gali užaugti 25 metrus aukščio, randama Pirinėjų kalnuose ir t.t.

Taip pat kai kur Neringos kopose buvo pasodinta bendrinė Europos pušis (*P. sylvestris*). Ją galima sukryžiuoti su *Pinus mugo*. Tačiau nežinome, ar atsirado natūralių hibridų. Seniausi kalnų pušies miškai yra pietinėje Kuršių Neringos dalyje, kaip minėta, ties Nida. Ši pušis buvo pasodinta 1874 metais Urbo kalne ir papėdėse. Po to buvo sodinama Juodkrantės ir Smiltynės apylinkėse. Smiltynėje, tęsiantis kopoms į vakarus, medžių aukščiai mažėja. Netoli Baltijos jūros tos pušys auga sausame smėlyje ir yra vos poros metrų aukštumo.

Apželdinimo procesas

XIX šimtmečio pabaigoje buvo apželdintos šiaurinės Neringos dalys, įskaitant Juodkrantės ir Smiltynės apylinkes. 1904 metais stabilizuota apie du trečdaliai visų kopų. Šį darbą tęsė 1924-1938 metais Lietuvos Respublika: dar apšodinta 60 ha ploto, stabilizuoti 7 ha ir išvedžiota kvadrinėmis tvoromis 12 ha.

1950 metais okupuotoje Lietuvoje buvo įsteigtas Miškų tyrimų institutas, ir 1957 metais buvo įkurtos trys tyrimų stotys. Viena tokia stotis yra Kuršių Neringoje. Lietuviai mokslininkai dabar paskelbė įdomių duomenų apie Neringos miškus. Prieš penkerius metus 42% Neringos miškų buvo *Pinus mugo*. Jų vidurkinis amžius 64

metai, bet medžio tūris tik 5.2 m³. Daug medžių sudeginta per karą. 1949 metais pradėti nauji apželdinimai, naudojant vietinę pušį (*Pinus sylvestris*), kuri auga daug greičiau už *Pinus mugo*. Taip pat buvo pradėti bandymai sodinti Amerikos pušį, vardu *Pinus banksiana* ("jack pine").

Dabar apskaičiuojama, kad Kuršių Neringos kopose 6000 ha apšodinti medžiais; 600 ha dalinai stabilizuoti. Tačiau dar 2000 ha tebėra nuogos kopos. Apšodinto ploto yra šie duomenys:

2550 ha — kalnų pušis (*Pinus mugo*)
 1792 ha — europinė pušis (*Pinus sylvestris*)
 16 ha — europinė eglė (*Picea abies*)
 1723 ha — įvairūs plačialapiai medžiai

Taip pat mažuose plotuose pasodinta šiek tiek amerikietišku baltųjų pušų (*Pinus strobus*) ir austriškų pušų (*Pinus migra*).

Neringos kopų vaizdai

Neringos kopos ir visas pusiasalis pasižymi klasišku grožiu. Vaizde vyrauja masės balto smėlio, tamsiai mėlyna Baltijos jūra, žali pušynai ir skaidriai mėlynas dangus. Kai kur žmogus gali jaustis kaip Saharos dykumoje, bet šalia jos gali vėl matyti Baltijos jūros bangas ir ten pat plačiaragius elnius. Tačiau gyvenimas vietiniams gyventojams buvo sunkus. Žemė — nederlinga. Pagrindinis pragyvenimo šaltinis — žuvininkystė.

Miškai ir elniai

Kuršių Neringoje prieš Antrąją pasaulinį karą buvo 150 gražių elnių (*Cervus cervus L.*). Per karą jie visai išnyko. Tik 1955 metais vėl atsirado vienas, tur būt atplaukęs per Kuršių marias. Vėliau elnių skaičius vėl pakilo iki 60. Žinoma, jie ėda ne tik žolę, bet ir jaunus medžius. Amerikoje patirta, kad briedžiai gali sunaikinti visus 30 metų senumo ir jaunesnius medžius, gali nulaužyti medžių viršūnes ir kai trina savo ragus (nusi-

valyti „aksomą“), gali sužaloti medžių žieve, ir tada medžiai miršta. Tad tiek čia, tiek Kuršių Neringoje briedžių skaičių reikia kontroliuoti.

ŠALTINIAI

1 Užmaris (Kurish Neringa), Bendorius, A. Lietuvių Enciklopedija (Lithuanian Encyclopedia) 34:372-380. Lithuanian Encyclopedia Press, Inc., South Boston, Mass., 1965.

2. Pušies želdinimas sausuose šiluose, Daujotas, M. (Establishment of Pines on Dry Sandy Sites - Lith.). Mokslinės —Techninės informacijos biuletenis, No. 2, Kaunas, 1960.

3. Stabilization of dunes along the Baltic Sea in Kurish Neringa, Genys, J. Baltic Studies Conference paper, July 17, 1982, St. Paul, Minn., 11p., 1982.

4. Kuršių Nerija ir Marios, Gudelis, A. (Kurish Neringa and the Bay). Valst. P. ir M. Liter. leidykla, Vilnius, 194 p., 1960.

5. Mūsų Lietuva, krašto vietovių istoriniai, geografiniai ir etnografiniai buožai, Kviklys, B. (Our Lithuania, the Historic, Geographic and Ethnographic Features of its Localities). Lithuanian Encyclopedia Press, South Boston, Mass, 816 p., 1968.

6. Egzotai Lietuvos miškuose, V. Ramanauskas ir Matuliauskas, B. (Exotics in Lithuanian Forests—Lith.). Lietuvos TSR miškai (red. L. Kairiūkštis): 292-310, Valst. Polit. ir Moksl. Liter. leidykla, Vilnius, 1962.

7. Manual of Cultivated trees and Shrubs Hardy in North America, Rehder, A. The McMillan Co., New York, 996 p., 1947.

8. Forest Soils. Wilde, S.A. The Ronald Press Co., New York, 937 p., 1958.

Nida. Rytas vėjo sunėštose kopose

SENOVINIS JUDESYS, GAMTA, ŽAIDIMAS IR ŠOKIS

JADVYGA MEILIŪNAITĖ -- MATULAITIENĖ

Ancient Movement, Nature, Games And Folk Dances

The development of movements by ancient man to maintain his existence in the nature which surrounded him will be analyzed, as well as the religious, ceremonial, and traditional customs which were creatively developed into Lithuanian games and folk dances.

Norėdami sužinoti, kada ir kaip pirmą kartą žmonės pradėjo šokti, turime ieškoti informacijos dabartyje. Archeologai randa kaulus, grubius įrankius bei ginklus ir net uolose piešinius, kurie mums suteikia žinių apie mūsų ankstyvuosius protėvius, pirmą kartą žmones, tačiau šokis, kuris gyvavo laike ir vietoje, mirė kartu su tais žmonėmis.

Mes galime spėti, kad žmonės šoko, nes impulsas šokti yra minimas per visą užrašytą istoriją ir egzistuoja iki šiol. Galime būti tikri apie tipišką šokio charakterį, studijuodami primityvių tautelių šokius.

Manoma, kad šokis jau gal egzistavo prieš atsirandant pačiam žmogui. Šokio formas randame gyvulių ir paukščių judesiuose, visoje gyvoje gamtoje. Tad galime sakyti, kad šokis prasidėjo su pačios gyvybės atsiradimu ir jo istorija gali būti tokia sena kaip pati gyvybė.

Galime drąsiai teigti, kad pirmą kartą žmonės pirmiausiai šoko, kad vien tik paprastam fiziniam džiaugsmui išreikšti; vėliau, galbūt, varžyboms ir pagaliau ritualinių ir religinių apeigų rėmuose. Gali būti ir ketvirtoji priežastis -- reikalas ar geismas tarpusavyje komunikuoti su judesiu ir mimikos pagalba.

Iš gentinių šokių, kurie egzistuoja iki šiandienos, galime spėti, kad, kai žmogus iš senojo akmens amžiaus perėjo į neolitinę kultūrą, jis jau turėjo apeiginius šokius svarbioms gyvenimo progoms: vedyboms, gimimui, dievų meldimui, ligoms, karui ir kiekvienai progai, kada reikėjo magijos, ypatingos galybės ar kitokios pagalbos.

Susikonsolidavus egiptiečių kultūrai ir, įkūrus egiptiečių valstybę, gamtinių šokių kombinacijos buvo sulydytos į nuolatinę ir visų priimtina apeigą, ir galiausiai buvo išvystytas ir duotas pagrindas šokio menui. Savo apeiginėse formose jis ne tik konkrečiai iliustravo mitologiją, bet suteikė ir būdą susisiekti su dievybe. Įjungus vietinius įsitikinimus į tam triką pagrindinį šokio ritualą, Egipto valdovai ir kunigai sugebėjo šios šalies žmonėse įskiepyti lojalumą valstybei, o ne genčiai, kaip anksčiau.

Kitoje pasaulio pusėje, Inkos Perū valstybėje ėjo tuo pačiu keliu, įjungdami į tautinę kultūrą papročius tų, kuriuos jie nugalėjo ir tuo būdu pakandamai užtikrindami nugalėtojų lojalumą.

Egiptiečių apeigoms plečiantis ir darantis sudėtingesnėmis, pasidarė neišvengiama, kad

tam tikromis progomis tikrai rinktinės grupės galėjo dalyvauti, o bendra publika ir ankstesnieji genčių šokėjai tikrai juos stebėti. Kai tai atsitiko, gimė šokio spektaklis, nors jo tikslas dar buvo religinis. Taip prasidėjo teatrinis šokis. Šalia svarbiųjų ritualinių šokių, buvo ir nereliginių, liaudies bei profesionalų šokių.

Graikijoje, kaip ir Egipte, randame apeiginių, pramoginių ir populiarios išraiškos šokių. Atrodo, kad čia šokių skalė buvo platesnė nei Egipte. Buvo šokiai ne tik kiekvienai religinei progai, bet ir vadinami „piriniai“ (Pyrrhic) šokiai kareiviams lavinti. Esminiai tai religinė, bet labai išraiški teatrališka gimnastika. Dramatiškos prigimties šokiai, vaizduojantys legendas. Įdomu, kad ir drama gimė iš šio graikiško šokio, Dionyzą garbinančios giesmės – „ditirambo“.

Romėnų šokis, kaip ir jų teatras, buvo panašus į graikų, bet juose buvo daug mažiau vaizduotės. Apeiginiai šokiai išliko šventyklose, šokis dramatos rėmuose vaidino mažesnę vaidmenį nei Graikijoje. Apeiginiai ir miminiai šokiai buvo daugiau randami provincijose. Cirko šokius importavo iš Afrikos, Iberijos, Britanijos ir Vokietijos atvežti belaisviai. Romos pantomiminiuose spektakliuose galima įžiūrėti mūsų šokio baletą pradžia.

Kai Vakaruose šokis vystėsi teatrine linkme, Oriento šokis pasirinko panašų, bet kultūriniai skirtingą kelią. Ypač Indijoje išsivystė šokio stiliai, technika ir kodifikacija dar seniai prieš pastovų vakarų šokio atsiradimą. Indų šokio taisyklės jau buvo nustatytos V šimtmečiu po Kristaus ir reguliuoja klasikinį indų šokį iki mūsų dienų.

Mėginant atsekti šokio pagrindus, pažangą ir galutines formas Kinijoje, Japonijoje, Meksikoje, didelėse ir mažose, dar tebeatnamuose ir jau pamirštose vietovėse, paaiškėja, kad visose tose vietose žmonės šoko dėl tų pačių priežasčių. Nors kai kur ir galėjo nebūti teatrinio šokio, bet miminiuose bei ritualiniuose šokuose, ar jų dviejų įprastiniuose deriniuose, jau glūdėjo tokio šokio galimybės. Vakaruose teatrinis šokis mirė ar užmigo Romai žlugus ir krikščionybei įsigalėjus. Nors ir galima kaltinti Bažnyčią už šimtmečius užtrukusį teatrinio šokio pradingimą, bet jai reikia pripažinti ir nuopelnų už teatro gyvybės išlaikymą ir naujos gyvybės suteikimą. Pasmerkdamą pagoniškąją Romą ir

jos nuosmukį atspindinčius žiaurios spektaklius, Bažnyčia išlaikė savo veiklos srityje tuos meno požiūrius, kuriuos buvo galima pritaikinti religiniam planui ir kurių geidė eiliniai žmonės.

Šokis ir drama egzistavo ir toliau mišrių apeigose bei ceremonijose, kuriose buvo leista naudoti scenas iš šventraščio. Neišvengiamai į tas apeigas įsifiltravo pasaulietiški motyvai, religinė drama išėjo iš bažnyčios į bažnyčios laiptus, į šventorių, miestų aikštes ir galiausiai atgal į teatrą. Šokis, žinoma, vystėsi drauge ir prie jo ilgainiui prisijungė liaudies šokiai, kurių nė Bažnyčia nesugebėjo visiškai panaikinti. Daugumas tų liaudies šokių šaknų buvo senoviniuose gentiniuose šokuose, kaip, pavyzdžiui "Maypole" – gegužės medžio šokis, senovės vaisingumo palikuonis.

Nuo šventinių šokių, kurie išliko, nepaisant Bažnyčios nepasitenkinimo, nuo pačių religinių apeigų ir nuo liaudies išvystytos pagoniškos – krikščioniškos mitologijos, šokis jau rutuliuojasi teatro linkme.

Žmogus ir gamta

Baltų, kaip ir kitų indoeuropiečių, protėviai yra atėję iš rytų, Eurazijos stepių. Ateiviai buvo gyvulių augintojai ir žemdirbiai. Jie kūrėsi aukštose upių pakrantėse nedideliais kaimais ir gyveno mažomis bendruomenėmis patriarchalinėje sistemoje. Apsistoję didelėje išsiplėtusioje miškingoje žemėje su daugybe upių, ežerų ir raistynų, pilnų gyvulių, paukščių, žuvų, grybų, riešutų, medaus ir uogų, nesijautė, kad reikėtų ieškoti geresnės žemės apsigyvenimui, kaip kitos klajoklių tautelės ieškojo.

Natūraliai turtinga aplinkuma įsigėrė į lietuvių dvasią ir dar labiau sustiprino ryšį su Motina - Žeme, augant žemdirbystei per paskutiniuosius tūkstantmečius, kai upių kloniai buvo išvalyti ir paversti ariama ir sėjama žeme. Išlaikyta gili pagarba gyvenančiai žemei su jos spygliuočiais, lapuočiais ir laukinėmis gėlėmis bei gyvuliais ir žvėreliais. Apie žemės gerbimą ir žemės dievaitę Žemyną bei dievaitį Žemėpatį turime rašytinių šaltinių, pradedant XVI amžiumi (Mažvydo ir Daukšos katekizmuose ir kt.). Išsamiai aprašo įvairias apeigas, kuriose pagerbiama žemės dievybė, klaipėdietis M. Preto-

rius (apie 1690 metus). Jis rašo: „Žemyna arba Žemynėlė duoda ir užlaiko žmonių, gyvulių ir visų daiktų gyvybę, per ją žemė pasidaro vaisinga. O Žepėpatis valdo ir saugo sodybas, nuo šio dievo pareina ūkio gerovė“.

Žemės garbei sukurta daug dainų, maldų, derliaus apeiginių žaidimų ir šokių. Tikėta, kad šokio magija galima iššaukti geresnį javų augimą ir tuo palengvinti savo egzistenciją. Derliaus šokiams yra charekteringi, susikabinus grandine apėjimai apie laukus, pašokimai ir net šuoliai. Šuolis tai stiprioji magija derlingumui sužadinti, pavyzdžiui, šokiuose Rugeliai, Kubilas, Retežėlis, nes šokių posmas ar jo dalis vis užbaigiama pašokimu. Šiuose derliaus šokiuose glūdėjo primityvi vaisingumo idėja. Šokėjų supamas laukas, pieva ar medelis turėjo atnešti geresnį derlių. Vėliau šoko apie laužus, bažnyčias. Tikėta, kad šokio magija bus sužadinti augumo demonai, nuo kurių priklauso naujos gyvybės klestėjimas. Ne tik lietuviai, bet ir kitos tautos, ypač žemdirbiai, daug reikšmės davė derliaus apeigoms ir su jomis susijusiais šokiais, nes „Žemė mūsų motina ir maitintoja, ją reikia gerbti, bučiuoti ir jai aukoti“.

Su žmonių ir laukų vaisingumu yra siejamas akmenų bei kalnų garbinimas, nes pirmą kartą žmogui darė didelį įspūdį akmenų didingumas, forma ar spalva. Jiems buvo priskiriama antgamtinės jėgos, ir jie buvo laikomi dievybės gyvenamąja vieta. Kalnų garbinimas yra siejamas su Perkūno ir ugnies kultu. Ant kalnų buvo deginama ugnis, kuri buvo pašvęsta Perkūnui, aukojamos aukos gyvulių ir grūdų apsaugojimui. Žmonės, radę vandens kalno viršūnėje, jį gerdavo arba su juo plaudavosi. Jaunavedžiai aukodami tikėjosi susilaukti šeimos prieauglio ir gero derliaus laukuose.

Daug senų padavimų ir sakmių užtinkame apie akmenų ir kalnų deives, kurios mėgdavusios mėnesienos naktis, atsisėdę ant joms pašvęstų akmenų dirbdavusios savo darbus. Sako, jos verpdavusios ir ausdavusios žmogaus likimą „mirties marškinių“ pavidalu. Taip rašė Jucevičius viename straipsnyje.

Apie mūsų protėvių ugnies gerbimo kultą kronikos ir seni raštai mini gana dažnai. Remdamiesi Dlugošo kronika iš XV amžiaus ir Rostovskio žinia iš XVI amžiaus šaltinių, sužinome apie ant aukuro deginamą ugnį ir ją

saugojančias vaidilutes. Ugnis laikoma šventa: ją reikia gerbti, nespjauti, nespardyti ir nemindžioti. Ižėista ugnis kersijanti – sudeginanti namus.

Mūsų liaudies tradicijos sako, kad seniau ugnies žemėje nebuvo ir ją atnešęs iš pragaro koks nors paukštis, dažniausiai kregždė. Kiti mano, kad ugnį įskėlęs Perkūnas audros metu ir taip žmonės ją gavo. Daugiausia minima ugnies deivė Gabija ar Gobija. Kadangi kiekvienas namas arba šeima turėjo savo ugnies deivę, kaip šeimos užtarėją ir globėją, tai ugnis turėjo ir daug vardų.

Metinių švenčių metu apeiginės ugnys atvirame ore buvo deginamos Joninių išvakarėse. Tikslas – ūkiško pobūdžio: norima apsaugoti žmones, gyvulius ir javų laukus nuo įvairių ligų bei užbūrimų. Liaudies tikėjimu tą naktį sukilusios piktosios dvasios, raganos ir demonai galėjo būti nubaidyti ugnimi ir šokiais. Magijai sustiprinti šokėjai šokinėjo per laužą, nes ugnis ir dūmai apvalo žmogų nuo pikto ir nuo ligų. Šoko ir apie laužus, susikabinę grandine, nešini žolių ir gėlių puokštėmis. Baigę šokti, sumesdavo gėles ir žolynus į ugnį, pavyzdžiui, Kupolių šokis.

Vestuvių paprotyje žymi vieta tenka ugniai, tai „marčios šokis“ pirmųjų metų, žinomas rytų Lietuvoje. Vestuvių dalyviai sudaro ratą, laikydami rankose degančias skalas arba žvakes, nors ir diena būtų, o jų viduryje šokinama marti. Ratas dainuoja su pašokėjimais. Rato viduje marti pašoka po kelis žingsnius su vyro giminaičiais, vyrais ir moterimis (paskiausia su savo vyru). Tuo būdu ji iškilmingai priimama į naują šeimą – bendruomenę. Vakarų Lietuvoje kurdavo iš žagarų ir šiaudų laužus ant kelio, kuriuo važiuos vestuvinkai. Šio papročio prasmė – nubaidyti raganas ir piktas dvasias, kurios gali jaunai porai pakenkti. Vėliau tokios ugnys imta laikyti vestuvinkų pagerbimu ir net trukdymu pravažiuoti, kad gautų iš vestuvinkų dovanų. Iš degančios ugnies daroma įvairių spėjimų ir išvadų. Kilus gaisrui, atliekami tam tikri magiški veiksmai, pavyzdžiui, tris kart apibėga ar apjoja apie degantį namą. Ugnis magiškų žodžių ir veiksmyų pagalba palenkia žmogaus valiai.

Lietuviai, kaip visos indoeuropiečių tautos, senovėje gerbė vandenį. Kronikininkai mini, kad buvę šventi šaltiniai, ežerai ir upės. Vandens turėjo ir savo dievus: Patrimpą (Antrimpą ar

Autrimpa), tai jūros, upių ar šaltinių dievas. Ežerų - Ežerinis, Liuvanys - siuncių lietu, Upinis -- valdas upes, Šulninis - valdas šulinius. Liaudiškiausias yra Bangpūtys -- jūros ir audros dievaitis, žinomas pajūryje. Liaudyje vanduo laikomas ne tik galingu, gydančiu, lietumi suteikiančiu žemei atgaivos ir geram javų augimui, bet kartu klastingu ir pavojingu elementu, nes dažnai pareikalauja ir aukų -- paskendimas, potvyniai. Iš daugybės liaudyje užsilikusių papročių, susijusių su vandeniu, galime pastebėti įvairių laikų ir daugelio veiksmų, kaip senų stabmeldišku, taip ir naujų krikščionišku.

Pirmykščiam žmogui labai didelį įspūdį darė griaustinis ir žaibai. Seni raštai dažnai mini senovės lietuvių dievą Perkūną, kuris buvo bendras visiems baltams. Kadangi senovės lietuviai buvo karinga tauta, tad nenuostabu, kad jiems patiko galingasis Perkūnas. Atvėsus karingumui ir pasidarius sėsliems ir ramiems žemdirbiams, labiau pradėta gerbti žemės deivę Žemyną, o dar vėliau laimės -- likimo deivę Laimą arba Laimę.

Garbino senovės lietuviai Saule, Mėnulį ir Žvaigždes, nes viskas, ką danguje matome, yra šventa, reikia juos gerbti, šauktis jų pagalbos, jų neužrūstinti.

Ypač lietuvis mokėjo džiaugtis gamtos grožiu. Kronikose gana dažnai minima apie lietuvių ir kitų baltų „šventus miškus“. Ypatingai gerbdavo ažuolus, kurie buvo pašvęsti Perkūnui arba buvo laikomi dievų buveine. Garbinami medžiai paprastai esti ypatingai išaugę: turi du kamienus, pro kuriuos galima pralįsti. Perlindimas per tokį medį, reiškia žmogaus gimimą iš naujo, laisvą nuo visų ligų. Seniausia tikėjimo forma, susijusi su augalų kultu, tikėjimas į magišką žalios šakelės galią. Tokia tikėjimo liekana matyti Verbų dienos paprotyje plakti vienas kitą žaliu kadagiu, vadinama verba, kalbant tam tikrus linkėjimus, nes buvo tikėtasi, kad suteiks sveikatos ir grožio.

Minėtinas ir „gegužės medelis“, kuris būdavo pastatomas pievoje, išpuošiamas margaspalviais kaspinais. Jaunimas išsirinkdavo iš savo tarpo gražiausią mergaitę, uždėdavo jai ant galvos gėlių vainiką, apsupdavo ją visą berželio šakomis ir pastatydavo šalia gegužės medelio.

Jaunimas dainuodavo ir šokdavo apie juos. Dažnai prie gegužės medelio atskiri šokėjai stengdavosi parodyti savo vikrumą. Šio papročio tikslas -- pažadinti augumo dievybę, išprašyti gero derliaus.

Medžio gerbimo kulto išsivystyme yra manymas, kad medžiai ir augalai yra tokios pat būtybės kaip žmonės ir gyvuliai; manymas, kad juose gyvena tam tikros dvasios arba deivės; manymas, kad į medį pereina gyventi miręs žmogus, ypač jei išauga medžiai ant kapo.

Senorvės lietuvis buvo giliai humaniškas žmogus. Jis jautėsi kaip brolis ir draugas visai gamtai: dangaus kūnams, žemei, akmenims, kalnams ir kalvoms, miškams ir medžiams, laukams, ežerams ir upėms, paukščiams ir gyvuliams bei žvėreliams. Gerbė juos, mylėjo juos, su jais pasikalbėjo ir pasiguodė jautria daina, gilia malda ir išraiškiu judesiu.

Impulsas šokiui gavosi iš pačios gamtos ir joje nuolat judančios aplinkos: medžių svyravimas, javų laukų bangavimas, lietaus kritimas, upelių čiurlenimas. Ritmiškam judesio išryškinimui niūniavo ir dainavo dainas, imituodamas paukščių čiulbėjimą, kregždės šauksmą, bitės dūzgimą, miško ošimą, vėjo dejavimą ar našlaitės verksmą. Lakioje vaizduotėje juk ir kielė su kirveliu už juostos šoka, žvėreliai stripinėja. Net saulė per Jonines šokanti, ridinėjanti.

Liaudies žaidimų ir šokių klasifikacija bei rašytiniai šaltiniai

Lietuvių liaudies šokių ir žaidimų rūškys bei žanrai pasižymi senomis tradicijomis, kurie išsivystė iš atskiro žmogaus ar žmonių grupės pergyvenimo, surišto su jų kasdienybe. Jie yra susiję su tautos gyvenimu, turi savą istoriją. Tik ši kūryba, kaip ir tautosaka, pradėta užrašinėti gana vėlai. Iš ankstesnių laikų užsilikę tik kūrinių nuotrupos, minimi žaidimo ar šokio tik vardai. Iš kai kurių minimų vardų galima susidaryti vaizdą, kokios įtakos turėjo žmogui gamta.

Pirmosios rašytinės žinios apie baltų genčių žaidimus ir šokius siekia praeitą tūkstantmetį. Anglosaksų keliautojas Vulfstanas (apie 887-901 m.), kalbėdamas apie baltų laidojimo papročius, nurodė, kad „visą laiką la-

vonui viduje gulint, turi būti geriama ir žaidžiama iki tos dienos, kada jis sudeginamas. Paskutiniąją laidotuvių dieną lenktyniaujama žirgais. Kuris laimi lenktynes, tas gauna didžiausią veliono turto dalį". Žirgų lenktynes vestuvių metu mini E. Vagneris, o prūsų rašytojas M. Pretorijus (1790 m.) dar aptaria ir tokius žaidimus, kad vyrai lazdomis ritinį mušdavo, atlikinėdavo įvairius gimnastikos triukus, eidavo kojokais. Merginos žaisdavo „Trečias bėga“, „Žasales“, kartu su vyrais šokdavo ant lentos (manyta, kad gali lemti sėkmingą linų augimą). Taip pat Pretorijus mini, kad per vestuves daug linksmindavosi dainuodami ir šokdami. Pamini vyrų šokį „Jungas“ – vaizduojantį arimą su jaučiais, „Kepurinską“ – šokis su skrybėlėmis, kurį šokdavo vyrai ir moterys. Moterų šokį „Žalia rūtelė“. L. Jucevičius aprašo „Kirvio šokį“, mini „Mikita“, „Balaninį“ (primenantį germanų „Kardų“ šokį), mišrų šokį „Blezingėlė“.

Kristijonas Donelaitis savo „Metuose“ pateikia detalių apie rugiapjūtės ir vestuvių linksmybes bei išdaigas (XVIII a.).

A. Kašarauskas, rašęs apie žemaičių papročius (1846-1863), mini šiuos žaidimus ir šokius, o kai kurių net paduodami dainuojami posmeliai, būtent: Aguonėlė, Avietėlė, Blezdingėlė, Kepurinis, Melniks, Barynė, Zuikelis, Žalnierėlis, Dujelis, valsas Marcelė, Kazokas, Mikita, Šalabanas, Grieželė, Begalinis tancius, Sietelis, Slinkis, Išrinktinė, Pingurs, Šeirys, Penknytis, Rūtelė, Strapčiukas, Malūnas (Tauta ir žodis I, 1923).

A. Juška apie 1870 metus savo veliuoniškių „Svotbinėje rėdoje“ mini šiuos per vestuves šokamus neapeiginius šokius: Miezėlis, Avietėlė, Šešnytis, Aplinkinis, Laumė, Lindutė, Du kiškeliu, Zuikelis, Dairė, Gegutė, Žvirblis, Daililo, Judabru, Trinitinė, Suktinis, Proga, Antytė, Snaudė, Kepurinė, Svotas, Barinia, Gražokas, Priegalvėlis, Aguona. Be to, A. Juška vardija ir vestuvių išdaigas – žaidimus su dainomis: šeškas, meška, gervė, katinas, bezdžionė, briedis, kopūstų kirsti, balanas skaldyti, kepures mušti, teterviną mušti, šepetys durti, sūrenėlę virti, vilko uodegą traukti, Rymą joti, adatą verti, vanagą pešti ir kt. Jis išvardija 34 žaidimus.

P. Višinskis išvardija 1897 vasarą matytus Žemaitijoj šiuos šokius: Prūsas, Žalnierėlis,

Blezdingėlė, Bulvienėlė, Lenciūgėlis, Krėslelis, Vagių šeinas, Aguonėlė, Čigonas, Piršlys, Kad-rilis, Polka, Mozūras, Paduškėlė, Valsas, Kepurininkas, Krakiovakas, Kazokas, Šiauliškas kazokas, Dujali, Našliukas, Akuras, Miezėlis, Dubiltas Šeinis, Barin valsas, Šalabanas, Drabentas, Žvirblelis.

Vertingų duomenų pateikia S. Daukantas, vysk. M. Valančius. Šio amžiaus pradžioje ypač daug pasidarbavo Matas Grigonis, surinkęs liaudies žaidimų bei šokių ir išleidęs keletą knygų, tai „200 žaidimų kambaryje ir tyrame ore“ (1911 m.) dvi laidos, „Vaikų žaidimai“ (1912 m.), „Smagūs žaidimai“ (1914 m.), „Žaidimų vainikas“ (1918 m.).

Apie Lietuvos nepriklausomybės laikotarpyje mūsų liaudies žaidimų ir šokių atgaivinimą, atkūrimą, aprašymą ir plėtotę iki šių dienų tektų kalbėti atskirai.

Pabaigai, ryškesniam vaizdui, skirstysime žaidimus į kelias rūšis. Pagal žaidimo dalyvių amžių išskiriami vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų. Pagal atlikėjų lytį: mergaičių, berniukų, merginų, vyrų ir bendri žaidimai. Žaidimai klasifikuojami ne tik pagal atlikėjus, bet ir pagal žaidimų turinį, funkcijas. Vieni turi sakralinę paskirtį, yra susiję su kultu, apeiga, magija, o kiti yra grynai pramoginio pobūdžio.

Pagal tautosakos pobūdį žaidimai gali būti skirstomi į dialoginius ir dainuojamuosius; tačiau abi rūšys būna susimaišiusios tame pačiame kūrinyje.

Vaidybiniu požiūriu žaidimai skirstomi į miminius, pantomiminius, draminius ir humoristinius.

Varžybiniai žaidimai skirstomi pagal dinamiką į judrius ir ramius. Toks klasifikavimo įvairumas parodo žaidimų daugiapusiškus saitų su gyvenimu, jų rūšių ir formų margumą.

Savitą choreografinį žanrą sudaro rateliai ir rateliniai žaidimai. Išsamiau nagrinėjant kiekvieną žaidimų rūšį, susiduriama su dar smulkesniu jo išdėstymu, daugybė pavyzdžių nusako žaidimo prasmę bei paskirtį.

Reikšmingą vietą liaudies folklore užima šokiai. Vienokių ar kitokių žaidimų bei šokių atsiradimui turėjo įtakos istorinės ir visuomeninės sąlygos, kurios, laikui bėgant, keitė žmonių gyvenimo būdą, o su tuo ir liaudies kūrybą. Senuosius liaudies šokius galime skirstyti

į tris pagrindines grupes: gamtos ir darbo, apeiginius ir religinius, pramoginius. Kiekviena iš tų grupių turi smulkesnius padalinius.

Dabartinius mūsų tautinius šokius galima suskirstyti į dvi grupes. Pirmajai priklausytų šokiai, kurie buvo surinkti ir aprašyti iš kaimo žmonių pasakojimų (aišku, neišvengiamai jie yra nustoję savo originalumo, nors ir stengtasi išlaikyti autentiškus bruožus); antrajai – mokytojų-choreografų sukurti sceniniai šokiai pagal liaudies dainas ir žaidimus, išlaikant stilistinę, žanrinę panašumą. Jiems nelabai tiktų taikyti terminas „liaudies šokis ar žaidimas“, nors jie ir stilizuojami, atsižvelgiant į liaudies choreografijos elementus.

Baigsiu poetės, didžiai mylėjusios ir daug pasidarbavusios mūsų tautos judesio menui, Juozės Augustaitytės-Vaičiūnienės žodžiais:

Sveikinu taurų, lietuvišką judesį,
Įkvėptą, uždegtą, grožio jėga,
Gelmėse gimusį, saulėj pabudusį,
Kylantį Baltijos aukšta banga...

Sveikinu, švilpiančią karklais ir ošiančią
Giriomis, žydingą savo žiedais...
Prigėstantį ir staiga išliepsnojantį...
Pasivadinusį deivių vardais.

Sveikinu tikslų įprasmintą judesį,
Kuriantį išraišką dvasios savos, –
Tą, kuris šimtmečiais brėsdamas grumiasi
Dėl laisvės, garbės Lietuvos...

ŠALTINIAI

1. Dance Encyclopedia, 1949, Walter Terry
2. Lietuvių Enciklopedija, XV t., Jonas Balys
3. Lietuvių liaudies pasaulėjauta, 1966, Jonas Balys
4. Lietuvių tautosaka, V t., 1968, L. Sauka
5. Liaudies šokis Lietuvoje, 1958, V. R. Saudar-gienė
6. The Green Linden, 1964, M. Gimbutienė (įžanginis žodis)

Lietuvių tautinis šokis „Kubilas“ gamtoje

PENKTOJO SIMPOZIUMO PASKAITININKAI IR JŲ TEMOS

J. RIMKEVIČIUS

Talpiname alfabetinį dalyvių sąrašą ir skaitytų paskaitų pavadinimus —lietuviškai ir angliškai.

Santrumpų reikšmės yra šios:

O — Organizacinės pareigos

P — Asmuo skaitė čia išvardytą paskaitą

Ses. pirm. — Sesijos pirmininkas

ADAMKEVIČIUS, Leonas — Lėtas

P - Broliai Adolfas ir Jonas Mekai ir jų ryšys tarp literatūros ir kinematografijos. Brothers Adolfas and Jonas Mekas: Between Literature and Cinematography.

ADAMKUS, Valdas V.

O - Gamtos apsauga - Ses. pirm. Environmental Protection - Chairperson.

P - Šiaurės Amerikos Didieji ežerai. North American Great Lakes.

P - Sportinio sąjūdžio vystymasis ir įtaka į lietuvių visuomenę Lietuvoje ir išeivijoje. Development of Organized Sports and their Impact on the Lithuanians in Lithuania and Abroad.

AGLINSKAS, Petras

O - Muzika II - Komentatorius. Music II - Commentator.

O - Muzika III - Ses. pirm. Music III - Chairperson.

P - Dviejų kompozicijų analizė: „Karnyzas Paneling“ ir „Uždanga“. Analysis of Two Compositions: "Karnyzas Paneling" and "Uždanga".

AGLINSKIENĖ, Elena Bradūnaitė

Ses. pirm. - Chairperson

O - Tautotyra - tautiškumas iš etnografinės perspektyvos. Ethnic Studies - Ethnic Identity from an Ethnographic Perspective.

P - Lietuvių ir kitų grupių tautiškumas diasporų rėmuose. Maintenance of Ethnic Consciousness within a Cultural Diaspora.

ALMENAS, Kazys

P - Antrojo termodinamikos dėsnio ribotumas. Limitations of the Second Law of Thermodynamics.

ANAYA, Stephen

P - Dabartinė Lietuvos dailė ir dailininkai. Contemporary Art and Artists in Lithuania.

ARBAS, Edmundas Arimantas

P - Iš fiziologijos. Topics from Physiology.

P - Nerviniai ritmai. Neural Rhythms.

ARBAS, Edmundas

P - Architektūros evoliucija ir technologinis postmodernizmas. Architectural Evolution and Technological Post-Modernism.

AVIŽIENIS, Algirdas

P - Patys save koreguojantys kompiuteriai. Self-Correcting Computers.

AUKŠTUOLIS, Gintaras

P - Tikslųjų mokslų sugretinimas architektūroje. Science and Architecture.

BAČKAITIS - Stasys

O - Transportacija - Ses. pirm. Transportation - Chairperson.

BAGDANA VIČIUS, Vytautas

P - Žmogus Tomo Akviniečio mąstysenoje - komentarai *Summa contra Gentiles* antrajai knygai. Man in the Thought of Thomas Aquinas: Commentary to Book II of the *Summa contra gentiles*.

P - Lietuvos, kaip valstybinio organizmo, krikšto analizė. Christianization of the Lithuanian Nation: An Analysis.

BALČIŪNAS, Theresa

P - Vabzdžiai, augalai ir kiti inkluzai gintare. Inclusions in Amber.

BALČIŪNAITĖ, Birutė

P - Diagnostinė ir gydymas herpes simplex virusio sukeltų burnos infekcijų. Diagnosis and Treatment of Oral Herpes Simplex Infections.

BAJORŪNAITĖ, Daiva R.

O - Medicina IV - Dirbtiniai organai. Medicine IV - Artificial Organs.

Ses. pirm. - Chairperson.

P - Naujas būdas diabetą kontroliuoti: insulino pompų naudojimas. Pump Insulin Delivery: A New Approach to Euglycemia.

BALTCH - Gravrogkienė, Aldona L.

O - Medicina I. Medicine I.

Ses. pirm. - Chairperson

Ses. tema: Užkrečiamos ligos. Infectious Diseases.

P - Nauji cefalosporinai. Cephalosporins: An Overview.

BANELIS, Algis

O - Architektūra III. Architecture III.

Ses. pirm. - Chairperson.

P - Lietuviški statiniai gyvenamo krašto kontekste. Lithuanian Buildings in the Context of the Native Country.

BANYS, Rimas J.

P - Guri hidroelektrinės stoties statyba. Construction of Guri Hydroelectric Project.

BAŠKAUSKAITĖ, Liucija

P - Bendras posėdis. Plenary Session.

Tema: Aktualiausias problemos ir darbo kryptys Lietuvai liečiančiuose moksliniuose tyrinėjimuose išeivijoje. Topic: The Lithuanian Emigrant Research of Scholarly Development in Lithuania: The Problems and Focus of such Research. Kalbėtoja- Antropologija - Anthropology.

P. O. - Dailė ir archeologija. Art and Archeology.

Ses. pirm. - Chairperson.

BERŽINSKAITĖ, Ona

P - Konstrukcijos programavimas moderniuose pastatuose. Construction Programming in Modern Buildings.

BILAIŠYTĖ, Dalia

P - Erdvės išplanavimas architektūriniuose projektuose. Space Planning in Architectural Projects.

BILAIŠYTĖ, Živilė

Henriko Nagio poezija: tikrovės transformavimas. The Poetry of Henrikas Nagys: Transformations of Reality.

BILĖNAS, Jonas

Mokslinės programos pirmininko įvadinis žodis. Chairman, Program Committee - Preface.

Atidaromasis žodis. Opening Session.

Architektūros sesijų atidarymas. Opening of Architectural Sessions - Preface.

BOGUTIENĖ, Teresė Pautieniūtė

P - Vaizdajuosčių pritaikymas lietuviškiems reikalams. Video Application Towards Lithuanian Topics.

BOYDSTUN, Dalia Katiliūtė

P - Psichologinė interpretacija. Psychological Interpretation.

P - Juntamos kontrolės įtaka galvosena ir/ar elgesiui. Effect of Perceived Control of Perception and/or Behavior.

BRIEDIS, Dalius

P - Influenzos viruso profilaktika. Control of Influenza.

BRIZGYS, V

P - Geologija. Geology.

BUBLYS, Algimantas

P - Besivystančios architektūros kryptys. Directions of the Evolving Architecture.

BUDRIKIS, Z. L.

P - Geomagnetinio lauko kilmė. The Origin of the Geomagnetic Field.

BUNTINAS, Martynas

P - Sekų erdvių sandaugos. Products of Sequence Spaces.

BURBA, Kostas

P - Elektros jėgainių apkrovimo lyginimas akumulatoriais. Load Leveling by Batteries.

BUTKUS, Antanas

P - Prostaglandinų ir leukotrienų reikšmė uždegimui ir jo sukeltamose ligose. Prostaglandin and Leucotriene Effects in some Inflammatory Diseases.

P - ŠALFASS ir Lietuvos Bendruomenės santalka sporte. Cooperation between the North American Lithuanian Physical Education and Sports Association and the American Lithuanian Community.

CUKURAS, Valdemaras

Išsilaisvinimo teologija ir josios ištakos. Liberation Theology and its Sources.

CIPLIJAUSKAITĖ, Birutė

P - Istorinis romanas iš moteriškos perspektyvos. The Historical Novel from a Woman's Perspective.

ČEPLINSKAS, Eugenijus

P - Pastatų apšildymas ir vėsinimas. Heating and Cooling of Buildings.

ČERNIUS, Vytautas

P - Pasisekimo procesas ir faktoriai sėkmingam įsigyvenimui Amerikoje. Process and Factors of Successful Adaptation by Lithuanian Immigrants in America.

DAGIENĖ, Rita Markelytė

P - XX a. muzikinė filosofija. Music Philosophy in the 20th Century.

DAINAUSKAS, Jonas

P - Vaistažolės senovės Lietuvoje. Medicinal Herbs in Ancient Lithuania.

P - Jogailos kelias į lenkų sostą. Jagiello's Path of the Polish Throne.

P - Neumanno — Sasso byla šiandien. Neumann — Sass Trial.

DAMUŠIS, Adolfas

P - Lietuvos cementas. Lithuanian Cement.

DANYS, Juozas V.

O - Struktūros ir statybos mokslai I - Ses. pirm. Structural, Sciences and Civil Engineering I - Chairperson.

P - Statybos šv. Lauryno upėje žiemos laivininkystės sezono prailginimui. Structures for the Extension of the Winter Navigation Season in the St. Lawrence River.

DANYTĖ, Milda

P - Kanados imigracijos politika išvietintų lietuvių atžvilgiu: teorija ir praktika 1946 - 1950. Canadian Immigration Policy for Lithuanian Displaced Persons: Theory and Practice 1946 - 1950.

DARGIS, Leonardas

P - Okupuotosios Lietuvos tikinė bei socialinė apžvalga jų pačių skaičių šviesoje. Review of Current Economic and Social Conditions in Occupied Lithuania.

DEVENIS, Keistutis P.

P - Charles upės projektas Bostono apsaugai nuo potvynių. Charles River Project to Protect Boston from Floods.

DOČKUS, Kostas F.

P - Metalų jungimas su keramika. Binding of Metals to Ceramics.

DOMANSKIS, Rimas

P - Moderatorius. Moderator.

P - Nepripažinimo politika iš teisinio taško. Nonrecognition Policy from a Legal Perspective.

DRUNGA, Mykolas

P - Lituanistikos katedra. Katedros dabartis ir ateitis — Diskusijų dalyvis. Present and Future of the Endowed Chair of Lithuanian Studies — Discussion participant.

P - Teologija II — Šiandieniniai klausimai - Ses. pirm. Theology II — Contemporary Questions, Chairperson.

DUNČIA, Jonas Vytautas

O - Chemija III - Ses. pirm. Chemistry III - Chairperson.

P - „Ene“ reakcijos. Ene Reactions.

ĖRINGIS, Kazys

P - Tarptautinė programa: žmogus ir biosfera. International Program: Man and Biosphere.

GAIGALAS, Adolfas Kastytis

P - Elektromagnetinių bangų sklaidimas sudėtinguose skysčiuose. Measurement of the Dielectric Constant of Slurries Flowing in Pipes.

GAIŽUTIS, Kęstutis

P - Baltijos nafta. Oil in Baltic Region.

GALINIS, Bronius

O - Architektūros sesijų atidarymo žodis. Opening of Architectural Sessions - Preface.

GARLIAUSKAS, Algis

P - Vandens tarša. Water Pollution.

GENYS, Jonas

P - Sand Dunes of Kuršių Nerija. Sand Dunes of Kuršių Nerija.

O - Biologija I — Gamtos turtai - Ses. pirm. Biology I — Natural Resources - Chairperson.

O - Biologija II — Genetinė inžinerija - Ses. pirm. Biology II — Genetic Engineering - Chairperson.

P - Amerikos augalų genetinių turtų apsauga. Conservation of American Plant Genetic Resources.

GERULIS, Eugenijus

P - Dievo sandora dispensacionalizmo šviesoje. God's Covenant in the Light of Dispensationalism.

GIMBUTIENĖ, Mrija

Dailė ir archeologija - Pranešimas. Art and Archeology - Presentation.

GIRNIUS, Antanas

P - Globalinės geodezijos tinklų išlyginimas. Adjustment of the Global Geodetic Nets.

GORODECKIS, Marina

P - Lietuvių nutautėjimas ir etniškumo išlaikymas Venecueloje. Assimilation and Maintenance of Lithuanian Ethnic Identity in Venezuela.

GRINCEVIČIUS, Česlovas

Lietuvių archyvų padėtis ir ateitis. Diskusijų dalyvis. Lithuanian Archives: Current Condition and Future Prospects. Discussion participant.

GRINIENĖ, Aldona Malcanaitė

P - Meilės išvystymas ir jos išlaikymas. Love: Its Development and Sustenance.

GUŠAUSKIENĖ, Giedra

P - Lietuvos moterys kompozitorės ir jų kūriniai. Women Composers in Lithuania and their Works.

GURECKAS, Algimantas

Bendras atidaromasis posėdis. General session - presentation.

P - Išeivijos lietuvių visuomeninės veiklos apžvalga. Overview of Civic Attainments of Lithuanian Emigrants.

GUSTAITIS, Algirdas

P - Kung. Radvilos žrašai 1613 m. Lietuvos žemėlapyje. Notations on Duke Radvila's 1613 Map of Lithuania.

IDZELIS, Augustinas

P - Vilniaus miesto socio-demografiniai pasikeitimai: 1945 - 1980. Socio-demographic Changes in the City of Vilnius: 1945 - 1980.

O - Politiniai mokslai II - Ses. pirm. Political Science II - Chairperson.

IZBICKAS, Vytautas

P - Statybos pažanga paskutiniaisiais dešimtmečiais. Structural Progress During the Last Decades.

JAKŠTAS, Juozas

P - Istorija I — Lietuvos krikštas - komentatorius. History I — Christianization of Lithuania - Commentator.

JASELSKIS, Bronius

O - Griežtųjų mokslų programos vadovas. Program Committee — Science, Technology and Architecture.

P - Metalų jonų cheminė redukcija ir jų mikroanalizė, naudojant spektrofotometrinių metodą. Electrodeless Reduction and Spectrophotometric Determinations of Microamounts of Metals.

JAUTOKAS, Viktoras

O - Elektrotechnika I, II, III — Ses. pirm. Electrical Engineering I, II, III - Chairperson.

P - Kaip mums tarnauja policijos radijo ryšių sistemos. How Police Communications Systems Serve us.

JONAITIS, Aldona

O, P - Dailė ir archeologija - Sesija - Pranešimas. Art and Archeology - Session - Presentation.

JONYS, Česlovas

P - Ontario provincijos hidroenergijos išteklių apžvalga. Survey of Hydroelectrical Resources in the Province.

JUCAITIS, Pranas

P - Evoliucija, mašinos ir informacija. Evolution, Machines and Information.

JUOZEVIČIUS, Jonas

P - Reumatinis artritas: gydymas su antro laipsnio vaistais. Rheumatoid Arthritis: Therapy ASA and NSAIA's.

KALVAITIS, Rimas

P - Palyginamoji ekonominė situacija Pabaltjyje ir Sovietų Sąjungoje. Comparative Economic Situation in the Baltic Countries and Western USSR.

KAMINSKAS, Edvardas

O - Medicina V - Ses. pirm. Medicine V - Chairperson.

P - Alzheimerio ligos molekulinė biologija. Molecular Biology of Alzheimer's Disease.

KARKA, Rimas

O - Stomatologija II - Ses. pirm. Dentistry II - Chairperson.

P - Kaip kvėpavimo būdas formuoja veido struktūrą. Naso-Respiratory Function and Its Effects upon Cranio-facial Growth.

KARVELIS, Albertas V.

P - Mašinų ir motorų „sveikatos“ nustatymas. Machinery Health Monitoring.

KAVALŪNAITĖ, Jolita

P - Žmogus gimtosios ir svetimiosios žemės keliuose. On the Paths of Native and Foreign Lands.

KAVALIŪNAS, Jonas

Bendras atidaromasis posėdis. Pranešimas. General Opening Session - Presentation.

P - Išeivijos lietuvių kultūrinės veiklos apžvalga. Overview of Cultural Attainments of Lithuanian Emigrants.

KAVOLIS, Vytautas

O, P - Bendras posėdis — moderatorius. Plenary Session - Moderator.

Tema: Aktualiausiasios problemos ir darbo kryptys Lietuvai liečiančiuose moksliniuose tyrinėjimuose išėivijoje. Topic: The Lithuanian Emigrant Research of Scholarly Development in Lithuania: The Problems and Focus of such Research.

P - Sąmoningumo poslinkiai sovietinėje Lietuvoje. Shifts of Consciousness in Soviet Lithuania.

KAZLAUSKAS, Romas

P - Cheminio ryšio sudarymas ATP sintezuojant. Chemical Bond Formation, ATP Synthesis.

KELERTIENĖ, Violeta

P - Katedros dabartis ir ateitis — diskusijų dalyvė. Present and Future of the Endowed Chair of Lithuanian Studies — Discussion participant.

P - A.J. Greimo lietuvių poezijos kritika: minties užuomazgos. The Development of A. J. Greimas' Thought in his Criticism of Lithuanian Poetry.

P - Aktualiausias problemos ir darbo kryptys Lietuvą liečiančiuose moksliniuose tyrinėjimuose išsivijoje. Autorės tema: Literatūra. The Lithuanian Emigrant Research of Scholarly Development in Lithuania: The Problems and Focus of such Research. Literatūra II — Ses. pirm. Literature II — Chairperson.

KEMĖŽAITĖ, Ramutė

P - Lietuviškos aplinkos reikšmė mediciniškoje priežiūroje. The Importance of a Lithuanian Atmosphere in Medical Care.

KERELIS, Albertas

O - Simpoziumo tarybos narys. Board of Directors.

O - Architektūros sesijų atidarymas. Opening of Architectural Sessions.

O - Architektūra V - Ses. pirm. Architecture V - Chairperson.

P - Statybos normos: siekimai ir tikslai. Building Codes: Intent and Purpose.

KETURAKIS, Bronius

O - Fizinis lavinimas - Ses. pirm. Physical Education - Chairperson.

P - Sporto ryšys kitų mokslų sąraigoje. Relationship between Sports and Sports-Related Sciences.

KEZYS, Algimantas

P - Istoriskumas šv. Rašte - Senajame ir Naujajame Testamente. Historicity of the Scriptures: Old and New Testament.

KIREILIS, Ramūnas

P - Klarinetas ir jo muzika Lietuvoje. Clarinet and its Music in Lithuania.

KISIELIUS, Petras

P - Nauji būdai inkstų akmenims pašalinti. Extracorporeal Lithotripsy.

O, P - Medicinos studijos Lietuvoje - Atskiro stalo diskusijos — Ses. pirm. Medicine Roundtable: Medical Education in Lithuania - Chairperson.

KIZLAUSKAS, Antanas

Cheminiai ir biologiniai nuosėdų tyrimai. Research on Sediment: Chemical and Biological Assessment.

KLEIZA, Vaclovas

O - Socialiniai mokslai - Ses. pirm. Social Studies - Chairperson

P, O - Vyresnio amžiaus lietuvių socialinio gerbūvio perspektyvos - moderatorius. Perspectives on the Social Welfare of Older Lithuanians - Moderator.

KLEMAS, Vytautas

O - Jūros mokslai - Ses. pirm. Oceanography - Chairperson.

P - Satelitų panaudojimas globalinio masto ekologiniams tyrinėjimams. The Use of Satellites in Global Biosystem Studies.

KLIORYS, Konstantinas Kęstutis

P - Fibonacci skaičiai algebrinių skaičių laukuose. Fibonacci Numbers in Algebraic Number Fields.

KOJELYTĖ, Daina

P - Amerikos ir tarptautinės pastangos išlaikyti Lietuvos okupacijos nepripažinimą. American and International Efforts Regarding Nonrecognition of Lithuania's Occupation.

KOLLARS, Raminta Lampsatyė

P - Jaunieji kompozitoriai Lietuvoje. Young Composers in Lithuania.

KOVIENĖ, Bronė Lukšaitė

O - Architektūra II - Ses. pirm. Architecture II - Chairperson.

P - Postmodernizmas Amerikoje. Post-modernism in USA.

KREIVĖNAS, Juozas

P - Gamta lietuvių liaudies dainose. Nature in Lithuanian Folk Songs.

KRIAUČIŪNAS, Romualdas

P - Lietuviškosios studentijos vertybės laiko tekmėje. The Values of Lithuanian College Students. An Empirical Study.

KRIVICKAS, Domas

P - VLIKo dabartinis darbas ir ateitis. The Work of VLIKAS for the Liberation of Lithuania Today and in the Future.

KRIVICKIENĖ, Gražina

P - Per prisiminimų prizmę — tautiško sentimentai carinėje ir nepriklausomoje Lietuvoje. Through a Prism of Memories: Ethnic Sentiments in Czarist-Occupied and Independent Lithuania.

KUOLAS, Almis

P - Signalų apsaugojimo problema kabelinės televizijos pramonėje. Signal Security Problems in the Cable Television Industry.

KUPRIENĖ, Roma Olšauskaitė

P - Neurologinės ir fiziologinės pasekmės fenobarbitoliu maitinamų nėsčių pelių prieaugliui. Phenobarbital: Teratogenicity in Rats.

KUPRYS, Saulius

Teisė II — Law II.

P - Palikimų — testamentų klausimas - moderatorius. Estates, Trusts, and Probate Practice - Moderator.

KUPSTAITĖ, Nijolė

O - Muzika I, II - Ses. pirm. Music I, II - Chairperson.

P - Lietuvos estradinė ir džiaz muzika ir jos atlikėjai. Lithuanian Light Popular and Jazz Music and its Performers.

KUTKUS, Kristina Montvidas

P - Modernaus meno principai ir ekspresionizmo pradžia. Modern Art's Underlying Tenets and the Beginnings of Expressionism.

KVIKLYS, Bronius

P - Lietuvių archyvų padėtis ir ateitis — Diskusijų dalyvis. Lithuanian Archives: Current Condition and Future Prospects. Discussion participant.

LAPAS, Reimundas

O - Dailėtyra I, III - Ses. pirm. Art I, III - Chairperson.

O - Kinematografija - Ses. pirm. Cinematography - Chairperson.

P - Kinematografija ir jos atsiradimas Lietuvoje. Cinematography and its Inception in Lithuania.

LENKAUSKAS, Edmundas

P - Girdėjimo atstatymas ausyje, panaudojant spyruoklinį plieno vielos protezą. Reconstruction of the Sound Conducting Mechanism of the Middle Ear Using Wire Coil Spring Prosthesis.

LEŠKYS, Gediminas M.

P - Radijo lokatoriaus platusis pasaulis. The Wide World of Radar.

LIAUBIENĖ, Danutė Staškevičiūtė

P - Melodikos ornamentacija rinktinėse lietuvių rugiapjūtės dainose. J. Būgos lietuvių liaudies dainų rinkinys. Methodical Embellishment in Selected Lithuanian Rye Harvest Songs.

LIEPONIS, Jonas

P - Piktybinių auglių nugaros smegenyse terapija. Tumors of the Spinal Column: A Surgical Approach.

LIUBINSKAS, Jr. Juozas

P - Orinio susisiekimo valdymas: vakar, šiandien ir rytoj. Air Traffic Automation.

LIUBINSKAS, Aldis

P - Naujoji automatinė gamyba. Advanced Manufacturing Automation.

LIUIMA, Antanas

P - Humanizmo žiedas — šv. Pranciškaus Salezo optimistinė pasaulėžiūra. The Flower of Humanism: The Optimistic Worldview of St. Francis de Sales.

LIULEVIČIUS, Arūnas

O - Matematika - ses. pirm. Mathematics - Chairperson.

LIULEVIČIENĖ, Aušra

P - Teologija III — Šiandieninis lietuvių tikinčiųjų pasaulis - Ses. pirm. Theology III — Pastoral Issues - Chairperson.

LUKAS, Algis A.

P - Naujųjų viešo transporto sistemų įtaka Š. Amerikos miestuose. The Impact of the New Transportation Systems in North American Cities.

LUTZ, Alfredas

O - Architektūra IV - Ses. pirm. Architecture IV - Chairperson.
P - Gamta ir architektūra. Constructions in Nature and Architecture.

MAČIUIKA, Benediktas

P - Politiniai mokslai I - Komentatorius. Political Science I - Commentator.

O - Bendra tema. Aktualiausias problemos ir darbo kryptys Lietuvą liečiančiuose moksliniuose tyrinėjimuose išseivijoje. Topic. The Lithuanian Emigrant Research of Scholarly Development in Lithuania: The Problems and Focus of such Research.

P - Socialinė istorija. Social History.

P - Etninis ir socialinis-ekonominis Vilniaus miesto gyventojų profilis XX a. The City of Vilnius in the 20th Century: An Ethnic and Socio-economic Profile.

MAČIULAITIS, Algirdas

P - Garso sklaida nuo steroidų ir cilindro ir jos svarba slėgio gradiento mikrofonams. Sound Scattering by Rigid Oblate Spheroids.

MALIŠKA, Izidorius

P - Pasikeitimai popieriaus fabrikų projektavime per 25 metus. Changes in Design of the Paper Mills during the 25 Years.

MARCHERTAS, Vytautas A.

P - Šių laikų ir ateities statybos apžvalga. Structures of Today and Tomorrow.

MARIŪNAITĖ, Gailė

P - Lietuvių vidurinės kartos prisitaikymas prie amerikietiško gyvenimo. Acculturation Patterns of Middle-Age American-Lithu-

anians.

MASON, III, Henry L.

P - OSI ir JAV teisinė sistema - Dalyvis. The OSI and the American Judicial System - Participant.

MATRANGA, Viktorija

P - Bendra tema: Aktualiausias problemos ir darbo kryptys Lietuvą liečiančiuose moksliniuose tyrinėjimuose išseivijoje - Kalbėtoja - Menotyra. Topic: The Lithuanian Emigrant Research of Scholarly Development in Lithuania: The Problems and Focus of such Research. Participant - Arts.

MATULAITIENĖ, Jadvyga Meiliūnaitė

P - Senovinis judesys, gamta, žaidimas ir šokis. Ancient Movement, Nature, Play and Dance.

MAZILIAUSKIENĖ, Ilona Gražytė

P - Žiaurumo teatras J. Glinskio dramose. Theater of Cruelty in J. Glinskis' Plays.

O - Literatūra III - Ses. pirm. Literature III - Chairperson.

MAŽEIKAI, P.A.

P - Jūros maisto išteklių įvertinimas ir produktingumo apsauga. The Assessment of Biological Marine Productivity and its Conservation.

MAŽEIKAITĖ, Rasa

P - Bandymai krikščyti Lietuvą Algirdo laikais. Attempts to Christianize Lithuania in the Time of Grand Duke Algirdas.

Istorija I - Lietuvos krikštas - Komentatorė. History I - Christianization of Lithuania - Commentator.

MAZILIAUSKAS, Stasys

P - Inosistinės medžiagos - sveikatai ir technikai. Inositol - based Compounds for Health and Technical Application.

P - CBN - revoliucinė technikos naujovė. New Superabrasives of Great Importance.

MEŠKAUSKAS, J.

P - Kompiuterių įnašas lietuviškai pedagogikai: kompiuterių pritaikymas lietuvių kalbos mokymui — plusai ir minusai. Personal Computers in Lithuanian Education.

MICKŪNAS, Algis

P - Modernių filosofinių kryptų vertinimai Lietuvoje. Treatment of Modern Philosophical Thought in Lithuania.

P - Bendo posėdžio tema: Aktualiausias problemos ir darbo kryptis Lietuvą

liečiančiuose moksliniuose tyrinėjimuose išseivijoje.

Kalbėtojas - Filosofija.

Plenary Session. Topic: The Lithuanian Emigrant Research of Scholarly Development in Lithuania: The Problems and Focus of such Research. Philosophy.

MICUTAITĖ, Jūratė

P - Žvejygos privilegijų JAV pakrantėse paskirstymas užsieniui. Foreign Allocations of Fish in the US, 200 - Mile Zone.

MIKAILAITĖ, Ona

P - Arkivys:kupo Jurgio Matulaičio „Užrašų“ reikšmė mums. The Notes of Archbishop Jurgis Matulaitis: Their Contemporary Significance.

MISIULYTĖ, Nida

P - Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos reikšmė išseivijos lietuvių gyvenime. The Meaning and Significance of the Chronicle of the

Catholic Church of Lithuania for Lithuanians in the Diaspora.

MISIŪNAS, Romualdas

P, O - Bendro posėdžio tema: Aktualiausias problemos ir darbo kryptys Lietuvą liečiančiuose moksliniuose tyrinėjimuose išsvijijoje. Topic: The Lithuanian Emigrant Research of Scholarly Development in Lithuania: The Problems and Focus of such Research.

P - Politinė istorija ir politiniai mokslai. Political History and Political Sciences.

O - Istorija II — XX amžius - Ses. pirm. History II — 20th Century - Chairperson.

MULOKAITĖ, Loreta

P - Medicinos studijos Lietuvoje — atskiro stalo diskusijos - dalyvė. Medicine Roundtable: Medical Education in Lithuania - Participant.

NARUTIENĖ, Jolita Kisieliūtė

P, O - Bendras posėdis. Tema: Kasdieninės išsvijos veidas - PLB 1985 m. anketos duomenys. Plenary Session: The Lithuanian Emigrant Society as Revealed by the World Lithuanian Community Survey of 1985.

Statistinė interpretacija. Statistical Interpretation.

P - Atminties struktūra ir jos įtaka nuomonių formavimui. Memory Structure and Attitude Formation.

NARUTIS, Vytautas

O, P - Chemija I, II - Sesijos pirm. Chemistry I, II - Chairperson.

P - Vandens kaita ir biopolimerų struktūra. Hydrogen Exchange and Biopolymer Structure.

NATKEVIČIUS, Vincas

P - Naujasis Lietuvos romanas: ar jau atsisako komunistinio moralizavimo? The New Lithuanian Novel: Does it Renounce Communist Moralization?

NORUŠYTĖ, Marija

P - Programos davinių analizė. Software for Data Analysis.

P - Statistika, pinigai, alus, laimė ir mirtis. Statistics, Money, Beer, Happiness, and Death.

NORVILAS, Algis

Humanitariniai ir socialiniai mokslai - vadovas. Humanities and Social Sciences - Chairman.

P - Lietuviška jaunuolio sąmonė. Ethnic Consciousness among Lithuanian Youth.

OŠLAPAS, Raimundas

P - Seksualinių steroidų įtaka radiacijos sukeltų tiroido auglių išsvystyme. Influence of Sex Steroids during Radiation in the Development of Thyroid Tumors.

OSTIS, Algirdas

Palikimų — testamentų klausimas - diskusijų dalyvis. Estates, Trusts, and Probate Practice - Participant.

PALUBINSKAS, Feliksas

O - Ekonomija - Ses. pirm. Economy - Chairperson.

P - Šiaurės Amerikos lietuvių įnašas į ekonomijos, prekybos ir gamybinės administracijos sričių literatūrą. North American Lithuanian Contribution to Business and Economic Literature.

PASKOČIMIENĖ, Rasa Šoliūnaitė

P - Trumpa šiandieninių lietuvių išsvijos jaunimo chorų apžvalga. A Short Overview of Lithuanian Youth Choral Groups in America.

PAVILANIS, Alėnas

O - Reumatologija/Psichiatrija - Ses. pirm. Rheumatology/Psychiatry - Chairperson.

P - Anorexia nervosa. Anorexia Nervosa.

P - Apskrito stalo diskusijos: Medicinos studijos Lietuvoje - dalyvis. Medicine Roundtable: Medical Education in Lithuania - Participant.

PAVILANIS, Vytautas

P - Naujos idėjos skiepy gamyboje. New Ideas in the Production of Vaccines.

PEČIŪRAITĖ, Austė

P - Austės tapyba. Auste's Paintings.

PIKŪNAS, Justinas

P - Asmenybės plėtra ir subrendimas. Personality Development and Maturity.

PLIOPLYS, Audrius

P - Monoklonal antikūniai ir nervų sistema. Monoclonal Antibodies and the Nervous System.

PLUKAS, Vytautas

P - Lietuvis ankstyvojo Holivudo vilionėse. A Lithuanian: Early Hollywood Temptations.

PRANCKEVIČIUS, Pranas E.

P - Detroito upės nuosėdų apteršimas. Contamination of Detroit River.

PUGEVIČIUS, K.

P - Moderniškosios technologijos pritaikymas lietuviškam darbui: svajonė ir pirmieji žingsniai. Application of Modern Technology to Lithuanian Needs: Dreams and First Steps.

PUKŠTYS, Andrius

P - Medicinos studijos Lietuvoje - Apskrito stalo diskusijos - dalyvis. Medicine Roundtable: Medical Education in Lithuania. Participant.

RAČKAUSKAS, Jonas

P - Lietuvių archyvų padėtis ir ateitis - diskusijų dalyvis. Lithuanian Archives: Current Condition and Future Prospects - Discussion participant.

RAZGAI TIENĖ, Rasa

P - OSI ir JAV teisinė sistema - Moderatorė. The OSI and the American Judicial System - Moderator.

RAZMA, Antanas

P - Suaugusiųjų skiepijimas. Vaccination of the Adult.

RĖKLAI TIENĖ, Janina

O - Kalbotyra - Ses. pirm. Linguistics - Chairperson.

P - Ankstyvesni ir dabartiniai lietuvių kalbos linksnivimo sistemos kitemo polinkiai. Past and Current Tendencies of Change in the Lithuanian Declensional System.

RĖKLAITIS, Gintaras

P - Grupinių procesų analizė kompiuterių pagalba. Computer Aided Batch Process Analysis.

REMEIKIENĖ, Nijolė

P - Endosoninis metodas šaknies kanalo išvalymui. Endosonic Endodontics.

REMEIKIS, Tomas

Kasdieninės išsvijos veidas - PLB 1985 m. anketos duomenys - Bendro posėdžio ses. pirm. The Lithuanian Emigrant Society as

Revealed by the World Lithuanian Community Survey of 1985 - Plenary Session Chairperson.
P - Politinė interpretacija. Political Interpretation.

RIMAVIČIŪTĖ, Eglė L.

O - Architektūra I - Ses. pirm. Architecture I - Chairperson.
P - Ekonominės įtakos miesto/kaimo fizinėje struktūroje. Economic Influence on the Landscape.

RIMKUS, Rimvydas R.

P - Vandens transportas Čikagos metropolio sanitarinėje sistemoje. Water Transportation in Metropolitan Chicago Sanitary System.

RUBIKAS, Augustinas

P - Teologinė naujųjų laikų ateizmo šaknis. The Theological Roots of Modern-Day Atheism.

RUMŠA, Arūnas

P - Universitetų programos architektūros studentams. New Trends in Educating Architecture Students.

SABALIŪNAS, Leonas

P - Politiniai mokslai II - Komentatorius. Political Science II - Commentator.
P - Istorija II - XX amžius - Komentatorius. History II - 20th Century - Commentator.

SAKADOLSKIENĖ, Emilija

Muzika II - Komentatorė. Music II - Commentator.

SALDUKIENĖ, Birutė

O - Žemės mokslai I, II, III, IV, V - Ses. pirm. Natural Sciences I, II, III, IV, V - Chairperson.
P - Žemės ir gamtos mokslų sukaktuvės. Anniversaries of the Earth and Natural Sciences.

SAMULEVIČIUS, Valdas

P - Lietuvos ekonominis vystymasis 1940-1985 m.: žvilgsnis iš lyginamosios perspektyvos. Lithuania's Economic Development 1940-1985: A Look from the Comparative Perspective.

SAULAITIS, Antanas

O - Teologija I - Tradicijos gelmės - Ses. pirm. Theology I - Sources of tradition - Chairperson.
P - Lietuvių pastoracija šiandien. Pastoral Concerns of the Lithuanian Community at the Present Time.

SEDAITYTĖ, Judita

P - Čiurlionis rusų meno kritiko V. Ivanovo akimis. Čiurlionis as Viewed Through the Eyes of Russian Art Critic V. Ivanov.

SIDRYS, Algis

P - Chemoterapija onkologijoje. Developments in Oncology.

SIDRYS, Linas

P - Naujos priemonės akių ligų gydyme. Advances in Ophthalmology.

SKABEIKIENĖ, M.

P - Lietuviškas telekomunikacijos tinklas. Network of Lithuanian Telecommunications.

SKAISGIRYS, Kazys

P - V. K. Banaitis ir jo kūryba: dainos ir opera „Jūratė ir Kąstytis“. Composer K. V. Banaitis and his Works: Songs and Opera "Jūratė ir Kąstytis".

SKRUPSKELIS, Kęstutis

O - Filosofija - Ses. pirm. Philosophy - Chairperson.
P - Filosofiniai vertimai Lietuvoje. Translation of Philosophical Writings in Lithuania.

SLAVINSKAS, Darius

O - Fizika - Ses. pirm. Physics - Chairperson.

SPRINGER, David E.

P - OSI ir JAV teisinė sistema - Dalyvis. The OSI and the American Judicial System - Participant.

STASIUKYNAS, Arvydas

P - Galvijų vaisingumo imuno-endokrinologija. Immuno-endocrinology of Fertility in Livestock.

STEPONAITIS, Vincas

P - Sesija — Dailė ir archeologija - Pranešėjas. Session — Art and Archeology - Presentation.

STRIKAS, Raimundas

P - AIDS — šių dienų sveikatos problema ir visuomenės baimė. AIDS: The Public Health Problem.

STROLIA, Faustas

P - Lietuvių išseivijos dainų švenčių plusai ir minusai. The Pluses and Minuses of Lithuanian Song Festivals in Exile.

SUŽIEDĖLIS, Saulius

O - Istorija I - Lietuvos krikštas - Ses. pirm. History I - Christianization of Lithuania - Chairperson.

ŠULAITIENĖ, Dalia

P - Medicinos studijos Lietuvoje - Apskrito stalo diskusijos - Dalyvė. Medicine Roundtable: Medical Education in Lithuania - Participant.

ŠAULYS, Vacys J.

P - JAV ir Kanados Didžiuosius ežerus jungiančiųjų upių taršos studija. US and Canada Joint Water Pollution Studies in the Great Lakes Connecting Channels.

ŠILBAJORIS, Rimvydas

P - Katedros dabartis ir ateitis - Diskusijų dalyvis. Present and Future of the Endowed Chair of Lithuanian Studies - Discussion Participant.

O - Literatūra I - Ses. pirm. Literature I - Chairperson.

P - Liūnės Sutemos įvaizdžių raida. Evolution of Imagery in Liūnės Sutema.

ŠILEIKIS, R.

P - Žmogaus sąnarių implantacija. Replacement of Human Joints.

ŠILKAITIS, Mečys

P - Telefonija: vystymasis, dabartis ir ateitis. The Telephone Systems: Development, Present and Future.

ŠIMOLIŪNAS, Saulius

P - Lipumo problemos sutinkamos vartojant įvairias fotopriešininkų rūšis: sprendimas. Binding Problems using Various Photoresists: Solution.

ŠLEKYS, Arūnas G.

P - Celularinio telefono technika — revoliucinė naujovė telefoninių ryšių srityje. The World's Cellular Revolution.

ŠULAITIENĖ, Dalia

P - Medicinos studijos Lietuvoje - atskiro stalo diskusijos - Dalyvė.
Medicine Roundtable: Medical Education in Lithuania - Participant.

TAMAŠAUSKAS, Algimantas V.

P - Klasizmas modernioje architektūroje. Classicism in Modern Architecture.

TAMOŠAITIENĖ, Anastazija

P - Lietuvos žemėje išauginti linai (liaudies dainose ir tautosakoje).
Flax Grown in the Land of Lithuania (In Folk Songs and Folk Art).

TAMOŠAITIS, Antanas

P - Sodiečių kūryba Lietuvos gamtovaizdyje. The Impact of the Farmer's Creativity on the Lithuanian Landscape.

TAMOŠIŪNAS, Algis - Plataus vartojimo prekių parūpinimas Lietuvoje. Consumer Policy in Lithuania.

TAMULIS, A.

P - Lietuviško raidyno pritaikymas asmeniškams kompiuteriams.
Application of Lithuanian Alphabet to Personal Computers.

THARP, Lina Kriaučeliūnaitė

Stomatologija I - Ses. pirm. Dentistry I - Chairperson
P, O - Dalinės plokštelės: sankabos pasirinkimas. Partial Denture Design: Criteria for Clasp Selection.

TAMOŠIŪNIENĖ, Rima Skorubskaitė

P, O - Teisė II - Law II.
Palikimų — testamentų klausimas - Bendra tema - Dalyvė. Estates, Trusts, and Probate Practice - Participant.

TRIMAKAS, Kęstutis

O - Psichologija I — Lietuviškos temos - Ses. pirm. Psychology I — Lithuanian Topics - Chairperson.

P - Pasaulio lietuvių išėjimo jaunimas 1972, 1983 ir 1985 m. anketoje. Lithuanian Youth in the World: Worldwide Surveys of 1972, 1983, and 1985.

P - Anketos struktūra ir tikslai. The Survey and its Objectives.

O - Psichologija II — Bendrinės temos - Ses. pirm. Psychology II — General Topics - Chairperson.

O - Psichologija III - Ses. pirm. Psychology III - Chairperson.

TRUMPA, Vincas

P - Stolypinė Rusija ir Reagano Amerika: istorinės paralelės bandymas. Stolypin's Russia and Reagan's America: An Attempt to Historical Parallel.

ULĖNAS, Jonas

O - Mikrokompiuteriai - Ses. pirm. Micro-Computers - Chairperson.

P - Moderniškos technologijos pritaikymas lietuviškam darbui: techniškių problemų sprendimas. Application of Modern Technology to Lithuanian Needs: Solving Technical Problems.

UŽGIRIENĖ, Ina Čepėnaitė

P - Bendravimo ir kalbos ryšiai kūdikystėje. Pre-verbal Communication and Language Acquisition.

UŽGIRIS, S. C.

P - Važiavimo priemonių saugumas. Vehicle Safety.

VAIČAITIS, Rimas

O, - Vibrotechnika - dinamika - Ses. pirm. Dynamics - Chairperson.
P - Virpesių ir triukšmo problemos erdvių stotyje. Vibroacoustic Problems in a Space Station.

VAIŠNYS, R.

P - Apskaičiavimo procesai fizikoje. Physics of Computers Processes.

VAITIEKAITIS, Arūnas

P - Žandikaulių didinimas su hidroksilopatitu. Alveolar Ridge Augmentations with Hydroxylopatite.

VAITKEVIČIUS, Vaidutis

Medicina II - Onkologija - Ses. pirm. Medicine II - Oncology - Chairperson.

P - Pažanga vėžio lygų gydyme. Advances in Cancer Treatment.

VAITKUS, Linas

P - Nauji dirbtino kvėpavimo metodai. Advances in Artificial Ventilations.

VAITUŽIS, Zigfridas

P - Valstybiniai reguliamai biotechnologiniams produktams. Federal Regulations of Biotechnology Products.

VALENTINAITĖ, Danguolė

P - Socialinio gerbūvio patarnavimai lietuvių tarpe — Čikagos pavyzdys. Social Welfare Services among Lithuanians: The Chicago Example.

P - Visuomenės pažiūros į socialinio gerbūvio patarnavimų reikalingumą. Public Opinion about the Need for Social Welfare Services.

VALEVIČIUS, Andrius

P - Dievo samprata Emanuelio Levino filosofijoje. The Concept of God in the Philosophy of Emanuel Levinas.

VARANKAITĖ, Dalia

P - Lietuvos žemėlapių kartušai. Cartouches of Maps of Lithuania.

VAŠKELIS, A.

P - Fizinės chemijos padėtis Lietuvoje. Status of Physical Chemistry in Lithuania.

VAŠKELIS, Bronius

O, P - Lituanistikos katedra - Ses. pirm. Chair of Lithuanian Studies - Chairperson.

Katedros dabartis ir ateitis. Present and Future of the Endowed Chair of Lithuanian Studies.

P - Katiliškio „Išėjusiems negrįžti“ vidinė sandara. Internal Structures of Katiliškis „Išėjusiems negrįžti“.

VAŠKOTIENĖ, Joan a

P - Dailė ir archeologija - Pranešimas. Art and Archeology - Presentation.

VELECKIS, A.

Ternarinė sistema. Ternary System.

VENGRIS, Vitolis

P - Dabartinės kryptys ekslibrių mene. Current Trends in Bookplates.

P - Ar interferonas yra „stebulinga kulka“? Is Interferon a Magic Bullet?

VIDUTIS, Ričardas

P - Kolektyviniai simboliai lietuvių egzodo poezijos pradžioje. Collective Symbols in Lithuanian Exile Poetry.

VISKANTA, Romualdas

O, P - Energija - Ses. pirm. Energy - Chairperson
Šilumos mainai degimo sistemoje. Heat Transfer in Combustion

Systems.

VISKANTA, Zigmās V.

P - Ryšių satelitai informacijos amžiuje. Satellite Communications for the Information Age.

VITAS, Robertas

O - Politiniai mokslai I - Ses. pirm. Political Science I - Chairperson.
O, P - Archyvai — Bibliotekos - Ses. pirm. Archives — Libraries - Chairperson.

Lietuvių archyvų padėtis ir ateitis - pranešimas. Lithuanian Archives: Current Condition and Future Prospects - Presentation.
P - Kariuomenės vaidmens teoretiniai aspektai prezidento Antano Smetonos laikais. Theoretical Aspects of Military Affairs under President Antanas Smetona.

VITKIENĖ, Danguolė

P - Naujos medžiagos endodontiniame gydyme. New Sealers in Endodontics.

VITKUS, Aleksas

P - Elektros energetika Lietuvoje: kadaise ir dabar. Electrical Utility Industry in Lithuania: Past and Present.

ZINKEVIČIUS, Zigmās

P - Nauja apie jotvingių kalbą. New about Yotving Language.

ZUNDĖ, Pranas

O, P - Kompiuteriai — informacija - Ses. pirm. Computers — Information - Chairperson.

Ekspertinės sistemos ir asociatyvi semantika. Associative Semantics in Expert Systems.

ŽMUIDZINAS, Jonas Stasys

P - Pagrindinių sąveikų sujungimas. Unification of Fundamental Interactions.

ŽUMBAKIS, Povilas

P - OSI ir JAV teisinė sistema - Dalyvis. The OSI and the American Judicial System - Participant.

ŽYGAS, Kęstutis

O, P - Dailėtyra II - Ses. pirm. Art II - Chairperson.

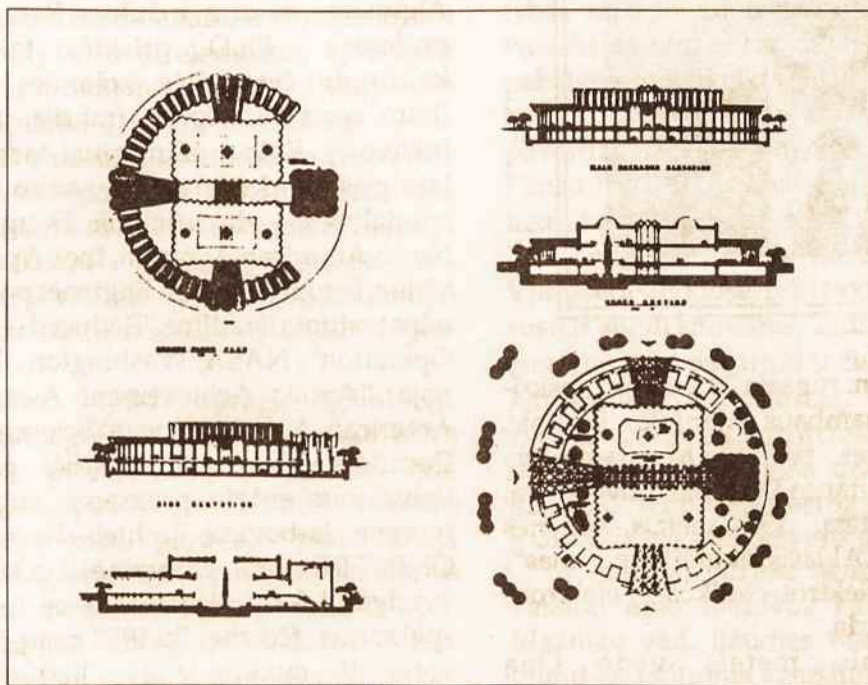
Lietuviškoji tautodailė tarp meno ir kitč. Lithuanian Folk Art between Art and Kitch.

ŽYGAS, K. P.

P - Perspektyvos ne tradicinėms, bet rajoninėms architektūroms. Prospects for non-traditional, regional architecture.

YOUNG, Stephen

P - Šnekamosios lietuvių kalbos kirčiavimas ir normos. The Accentation and Norms of Spoken Lithuanian.

*Konkursinis JAV pavilijono projektas New Yorko pasaulinėje parodoje.
Konstrukcija išmontuojamų gelžbetoninių plokščių.
Arch. Edm. Arbo projektas*

MŪSŲ MIRUSIEJI

A. A.

DIPL. INŽ. BRONIUS M. DRAUGELIS

Velionis gimė 1918 m. rugsėjo 29 d. Šakių apskrityje, Suvalkijoje, stambaus ūkininko šeimoje, jauniausiu. Baigęs realinę Marijampolės gimnaziją, įstojo į Vytauto Didžiojo universitetą, Technologijos fakultetą. 1944 metais, apgynęs diplominį projektą „Aklasis lėktuvų tupdymas“, įsigijo diplomuoto elektrotechnikos — elektronikos inžinieriaus vardą.

Tais pačiais metais vedė Oną Tamošiūnaitę ir su žmona pasitraukė į Vakarų Vokietijoje, Kempteno ir Memmingeno išvietintųjų stovyklose, įsteigė radiotechnikos kursus, kuriuose dėstė, paruošdamas tos srities išėivijoje amatininkus.

1948 metais atvyko į JAV, Los Angeles, Kaliforniją. Nuo pat atvykimo įsijungė į vietinių lietuvių tautines organizacijas ir jų veiklą. Išauginęs ir išmokslinęs lietuvišką šeimą — sūnų Algimantą, muziką, ir dukterį Rasą, matematikos profesore, Ph.D., prisidėjo taipogi ir prie kultūrinio čionykštės kolonijos puoselėjimo. Įkūrė socialdemokratų frakciją ir jai pirmininkavo. Kaip inžinierius tarnavo keliose įstaigose, daugiausia savo pamėgtoje specialybėje — elektronikoje. Daug metų tarnavo North American Aviation, Inc., Apollo Space Division, Senior Research Engineer pareigose. Už jo užpatentuotą išradimą „Reduced—Power Motor Operation“, NASA, Washington, D.C. apdovanojo „Apollo Achievement Award“ ir North American Aviation, Inc., „Science Engineering Certificate Program“ garbės pažymėjimais. Panaikinus erdvių programą, sugrįžo į ankstyvesnę darbovietę Bechtel—Power Co., SAN ONOFFRE atominės jėgainės 2 ir 3 fazės projekto vykdymui kaip elektrochnikos inžinierius, inspektorius. Išdirbęs iki 1983 metų, išėjo į pensiją.

Po sunkių ir ilgų ligų mirė 1988 m. gegužės 1 d., sulaukęs 69 metų. Jam pageidaujant, palaikai buvo sudeginti ir palaidoti Forest Lawn mauzoliejuje — Šeimos columbariume, Glendale, Kalifornijoje.

V. T.

KAS NAUJO TĖVYNĖJE

SPALVINGIEJI LIETUVIŲ BALDAI

JURGIS GIMBUTAS

Čia aptariamas inž. arch. A. Keturkos veikalas, kurio viršelį reprodukuojame (žr. psl. 27), išleistas „Mokslo“ leidyklos Vilniuje 1987 m., 136 psl., 111 iliustracijų (dauguma spalvotų), kaina 2.10 rb., tiražas 15,000. Knygos turinys duodamas bibliografinėje metrikoje šitaip: „Leidinio objektas — lietuvių liaudies polichrominiai baldai. Trumpai aptariama jų vieta interjere, parodomas šių baldų formos, ornamento ir jo kompozicijos ypatybės, sisteminami ir klasifikuojami ornamento motyvai ir jų elementai, aptariama baldų gamybos ir dažymo technika. Daugiausia dėmesio kreipiami į baldų koloristiką — ornamento spalvų derinių kompoziciją įvairiuose Tarybų Lietuvos regionuose. Keliama mintis apie polichrominio dekoro reikšmę šių dienų mokslui ir kūrybos praktikai“. Iš tikrųjų nagrinėjamas objektas yra ne sovietinės (=tarybų), o senesniųjų laikų Lietuvos tradicinės kaimų kultūros produktas.

Autorius užpildė spragą ligšiolinėje dailėtyros ir etnografijos literatūroje, kur buvo randama tik pripuolamų duomenų apie kaimiškųjų baldų puošybą spalvomis. Veikalas puikiai suredaguotas, parodant panaudotą medžiagą kartogramose ir tyrinėjimų rezultatus išraiškingomis diagramomis. A. Keturka apriboja savo knygos turinį, nesiekdamas tikslo išanalizuoti baldų raidą. Ornamentai suklasifikuoti pagal etnografinius Lietuvos regionus ir sugrupuoti piešiniuose, apimančiuose po kelio ar keliasdešimt elementų.

Daug darbo autoriaus įdėta į koloristikos mokslo studijas, kuriomis atremtos jo observacijos ir išvados: „XIX amžiuje į spalvą imta

žiūrėti ir iš mokslinių bei praktinių pozicijų. Sparčiai ėmė plėtotis koloristikos mokslas, tiriantis spalvų ir jų derinių ypatybes, jų poveikį žmogui ir praktinio spalvų panaudojimo svarbą bei galimybes. Koloristikos moksle spalvos klasifikuojamos pagal įvairias sistemas. Labiau paplitusi ir tyrimo praktikoje vartojama V. Ostvaldo trimatė spalvos sistema. Koloristikos teorijoje kiekvienas spalvos tonas nusakomas trimis komponentais, išreiškiamas atitinkamais skaičiais, būtent: 1. spalvos tono bangos ilgiu, 2. spalvos šviesumu ir 3. jos sodrumu. Šita spalvos tonų charakteristika remiamasi ir šioje knygoje, sudarant nagrinėjamų baldų spalvų lenteles“ (cituota iš Keturkos knygos, p. 71). Minėtieji skaičiai pateikti tapytinėms skrynioms Žemaitijoje, Aukštaitijoje ir Užnemunėje (Suvalkijoje) 98-je lentelėje (panagrinėta 12 spalvų), o tapytinėms spintoms — 102-je lentelėje (13 spalvų). Visa tai yra naujiena lietuvių atitinkamoje literatūroje.

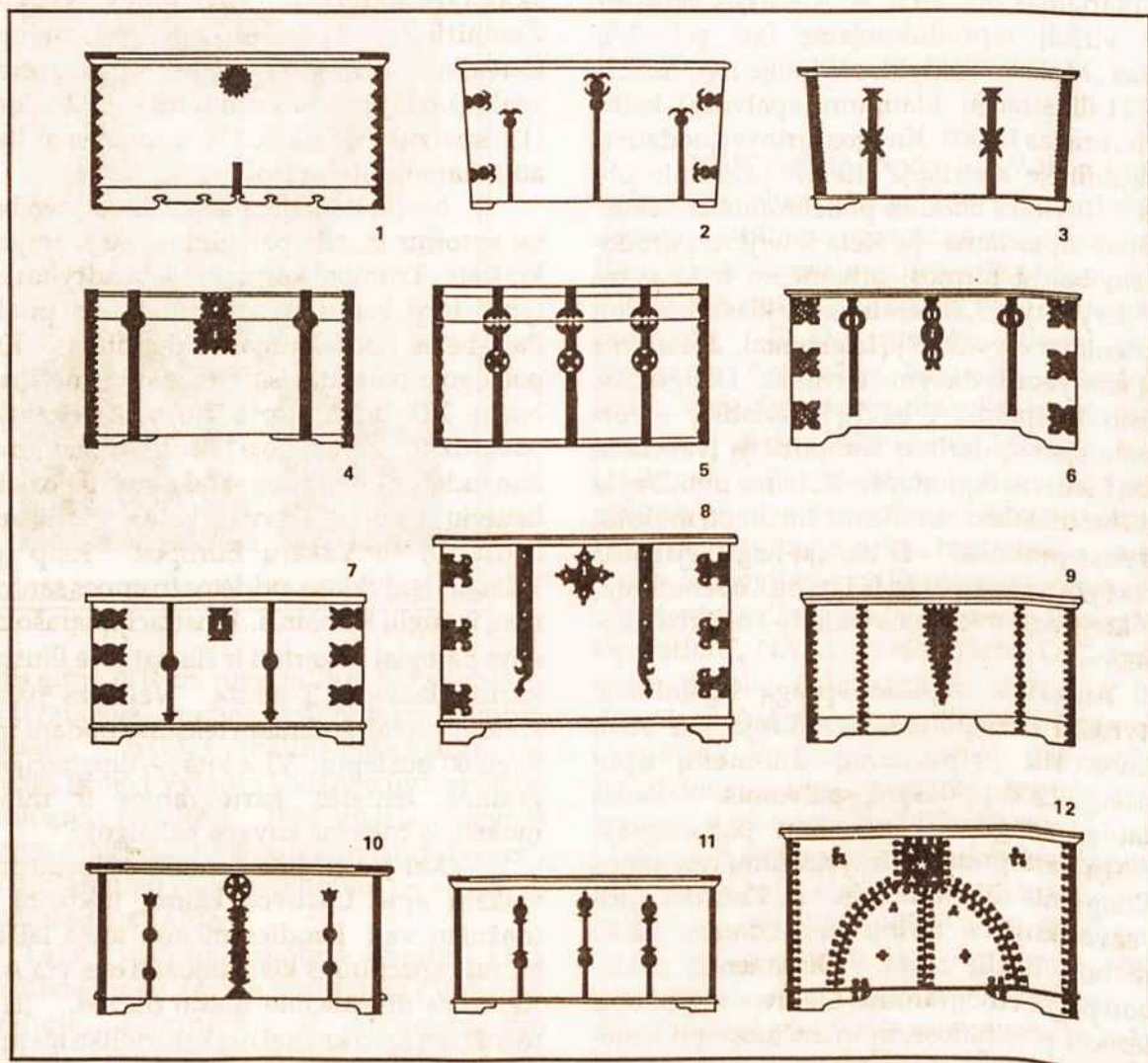
Ne tik lietuviai margindavo savo baldus, tai autorius duoda palyginimų su kaimyniniais kraštais. Trumpai konstatuoja bendrybes ir skirtumus tarp baldų ir trobesių išorės puošybos. Pastebėtas nuoseklumas ir derinimas. Knygos pabaigoje pateiktas sąrašas baldų meistrų, dirbusių XIX ir XX a. pradžioje: Aukštaitijoje 12 pavardžių, Žemaitijoje 10 ir Užnemunėje 9. Panaudotos literatūros sąrašas yra 70 pozicijų: 30 lietuvių autorių, 17 rusų kalba (jų 5 autoriai lietuviai), 14 Vakarų Europos. Kaip įprasta Vilniaus leidyklose, pridėtos trumpos santraukos rusų ir anglų kalbomis. Iliustracijų sąrašo duomenys patogiai pakartoti ir čia pat prie iliustracijų, kurios įlaužytos į tekstą. Veikalas parašytas kondensuotai, žodiniam tekstui duodant mažiau negu 60 puslapių. Visa kita — iliustracijos, diagramos, lentelės, kartogramos ir minėtasai mokslinis bagažas knygos pabaigoje.

Kai jau turime nemažą apibendrinančių veikalų apie Lietuvos kaimų tradicinį meną (dažniau vad. liaudies menu), atėjo laikas įsigilinti į specifinius klausimus. Toks yra Alfonso Keturkos disertacinio masto darbas. Jis rinko medžiagą savo knygai net keturiolika metų, dalyvavo devyniose ekspedicijose į senuosius kaimus, pats piešė iš natūros spalvotus piešinius (daugiau negu 800), kurių tik maža dalis reprodukuota aptartoje knygoje. Nurodė baldų mat-

menis. Knygos apipavidalinimas ir tobula spaudos technika pralenkia iki šiol spausdintas lietuvių etnografijos bei dailėtyros knygas. Išėjimoje turime panašiai aukštos kokybės Anas-tazijos ir Antano Tamošaičių Kanadoje išleistus veikalus, skirtus lietuviškiems drabužiams, margučiams ir juostoms (viskas anglų kalba).

Apie autorių randame Tar. Liet. en-ciklopedijos II tome trumpą Z. Liandsbergio tekstą: „Kolega inž. archit. Alfonsas Keturka gimė 1919 metais Padviliškių kaime, Ukmergės apskrityje. 1949 metais baigė Kauno universiteto statybos fakultetą, 1971 metais gavo architektūros

mokslų kandidato laipsnį. Iki 1970 metų dėstė Kauno politechnikos institute, po to — Vilniaus inžinerinio statybos instituto docentas. Pagal jo projektus pastatyta gydykla Druskininkuose (1956 m.), gyvenamųjų namų, kavinių, vaistinių, apie 30 antkapinių paminklų, išplėstas ir rekon-struotas Kauno zoologijos muziejus (1982 m.). A. Keturka parašė daugiau negu 30 straipsnių profesiniais klausimais, neaplenkdamas ir tradicinės lietuvių kaimo statybos. Jis ir dailininkas, sukūręs apie 600 akvarelių ir grafikos lakštų. Jo tapybinius gabumus matome ir aptartojoje knygoje. 12

Apkaustų išdėstymas ir profiliavimas nedažytose arba vienspalvio fono skryniose ir kuparuose: 1 - 3, 6 - 12 - skryniose, 4 - 5 - kuparuose.

Iš A. Keturkos knygos „Spalva ...“, 15-ji lentelė

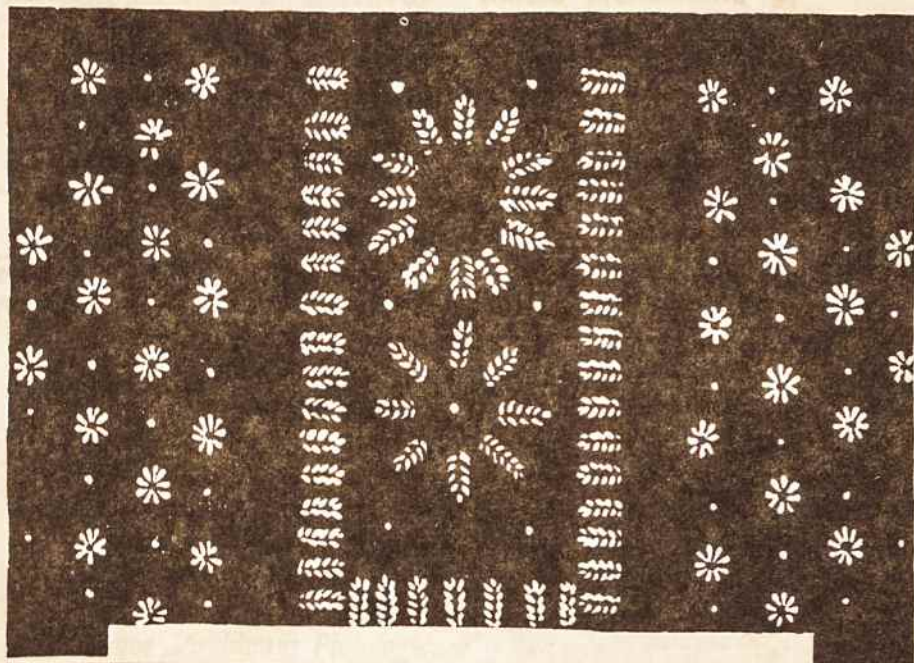
ALFONSAS KETURKA

SPALVA

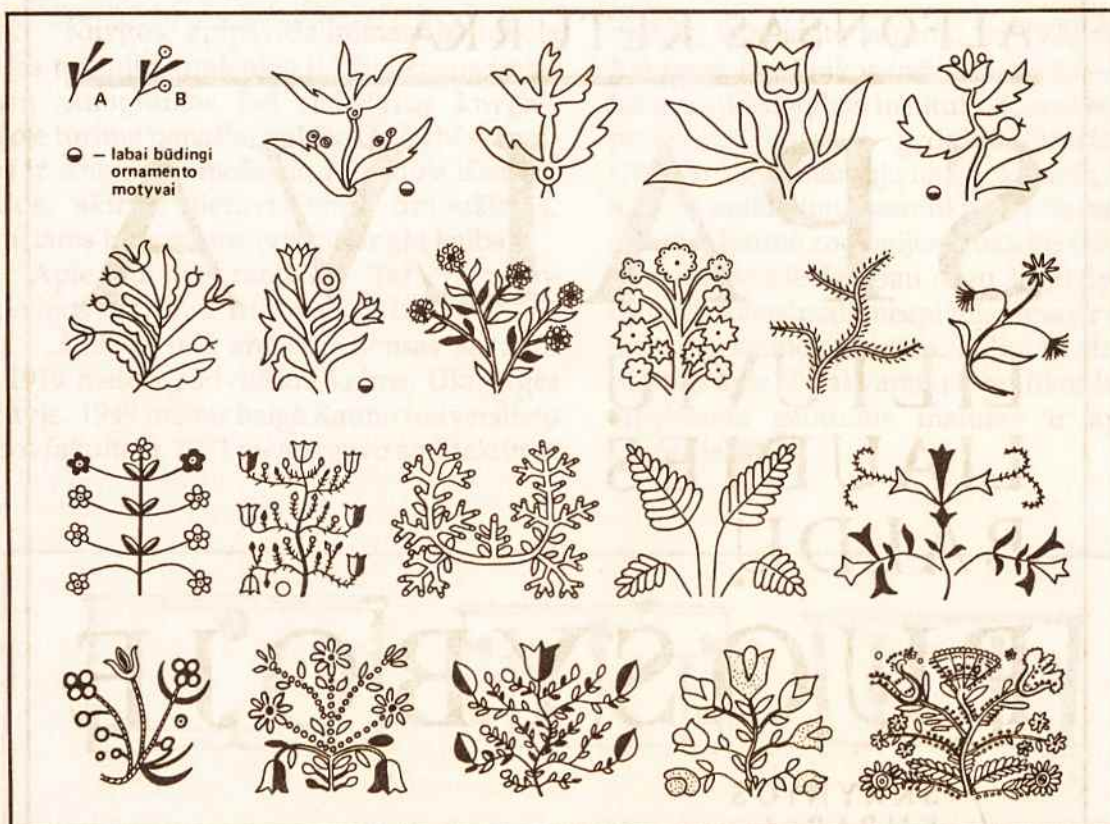
LIETUVIŲ
LIAUDIES
BALDŲ

PUOŠYBOJE

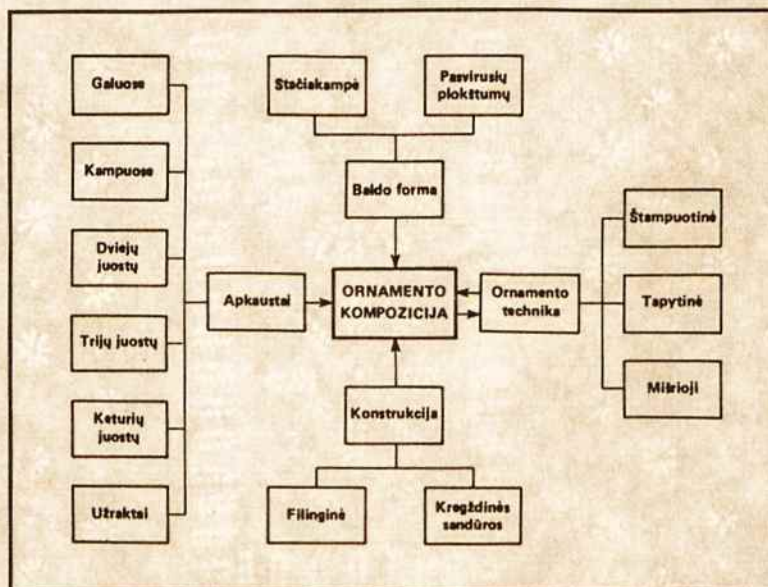
SKRYNIOŠ
KUPARAI
SPINTOS

Knygos viršelis

Žemaitijos augalinio ornamento motyvai: A - šakelė su lapais; B - šakelė su neišryškintais lapais ir žiedais arba su vešliais lapais ir žiedais
Iš A. Keturkos knygos „Spalva...“, 25-ji lentelė

Polichrominio ornamento kompozicijos veiksniai
Iš A. Keturkos knygos „Spalva...“, 7-ji lentelė

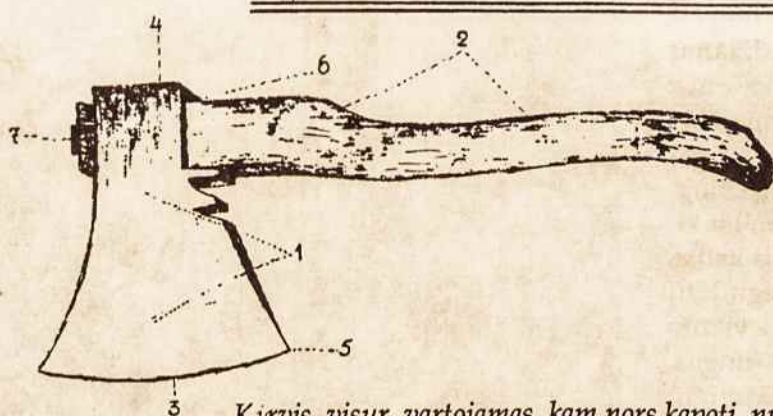
VERTINAMA NEPRIKLAUSOMYBĖS METŲ PASTATŲ KOKYBĖ

Dar prieš „persitvarkymo sąjūdį“ Lietuvoje, 1985 metais buvo parašyta ir 1988 metų „Lietuvos TSR architektūros klausimų“ 9 (1) sąsiuvinyje išspausdinta Jolitos Kančienės studija „Racionalizmas Kauno tarpukario laikotarpio gyvenamuosiuose namuose (1918-1940 m.)“, psl. 106 - 122, 10 paveikslų. Autorė pažymi, kad Kauno mieste naujų gyvenamųjų namų statyba buvo pasiekusi savo apogėjų jau 1931 metais, o nuo 1935 metų buvo pradėtas gražiausių ir patogiausių namų premijavimas. Studija nagrinėja daugelio architektų ar inžinierių projektus ir jų atlikimą. Aukštomis kvalifikacijomis išskirti Stasys Kudokas, Vytautas Landsbergis—Žemkalnis, Bronius Elsbergas ir Feliksas Vizbaras, kaip sukūrę savitus „stilius“ (kabutės Kančienės). Toliau seka architektai Arnas Funkas, Vladimiras Dubeneckis, Feliksas Bielinskis, Mykolas Songaila, inžinieriai Leiba Zimanas, Izaokas Trakmanas, Jonas Acus—Acukas. Suminėta daug namų savininkų — projektų užsakovų pavardžių, bet ne rangovų (kontraktorių), ir namų adresai.

Autorė vertina pozityviai Kauno gyvenamuosius namus, statytus Lietuvos nepriklausomybės laikais. Štai kelios ištraukos:

„Kuriant racionalistinę architektūrą, daug prisidėjo užsienyje studijavę Lietuvos architektai... Kauno racionalizmas savitas, saikingas, kartu ir emocionaliai įtaigus... Naujamiestyje, kur buvo brangūs žemės sklypai, vyravo daugiabučiai pelningi namai. Jie būdavo statomi pagal įstatymą — vienas šalia kito, pirmuosiuose aukštuose įrengiant įvažiavimus į kiemą... Pamažu ryškėja fasado struktūra, kompozicija tapo išradingesnė... būdavo atsižvelgta — ma ir į tradicinius principus“. Pagirtas klasikinės vilos pavyzdys — Vatikano diplomatinė rezidencija (arch. V. Žemkalnis, 1930 m.), nes pastatas darniai įjungtas į aplinką. Prisimintas 1937 metų konkursas „Maisto“ darbininkų nameliams, kurį laimėjo inž. arch. Jurgis Okunis (dabar New Yorke), gavęs pirmąją vietą iš 32 konkurse dalyvavusių autorių. Savo išvadas Jolita Kančienė baigia teigimais: „Buvo sukurtos funkcionalios su aiškiu patalpų zonavimu daugiabučių namų planų schemas. Pigių butų namų projektavime pradėta tipizacija, ieškota racionalių sprendimų... Tarpukario laikotarpiu pastatyti Kauno racionalistinės architektūros gyvenamieji namai dominuoja tarp kitų stilių pastatų ir apibūdina miesto architektūrą“.

Jurgis Gimbutas

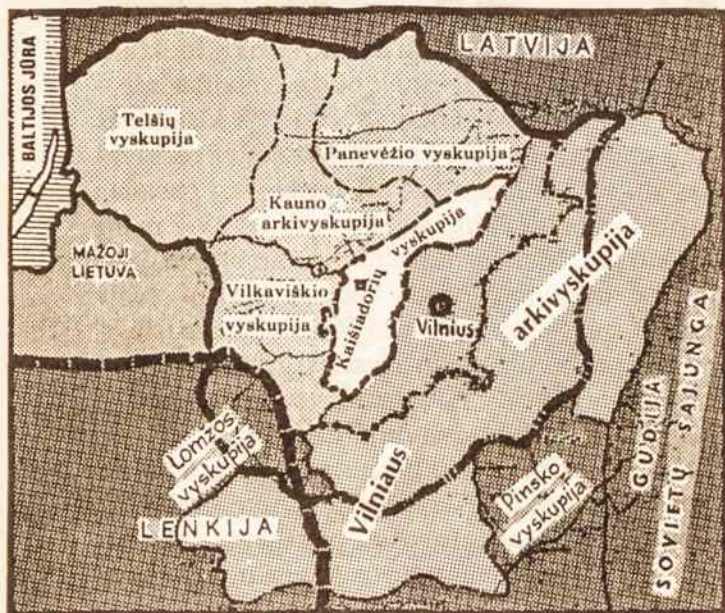
Kirvis, visur vartojamas kam nors kapoti, nukirsti ir kt.

*Dalys: 1 - galva, 2 - kirvakotis, kotas, 3 - ašmenys,
4 - kirvapentė, kirvapentis, pentė, pentis,
5 - žumbas, 6 - skylė, 7 - pakala.*

Iš knygos „Archivum Philologicum“ - Redaguota Pr. Skardžiaus, išleista 1932 metais. Įvadas „Lietuvių sodiečių technikos žodyno mėginimas“, parašytas J. Elisono

ATSIŪSTA PAMINĖTI

LIETUVOS BAŽNYČIOS

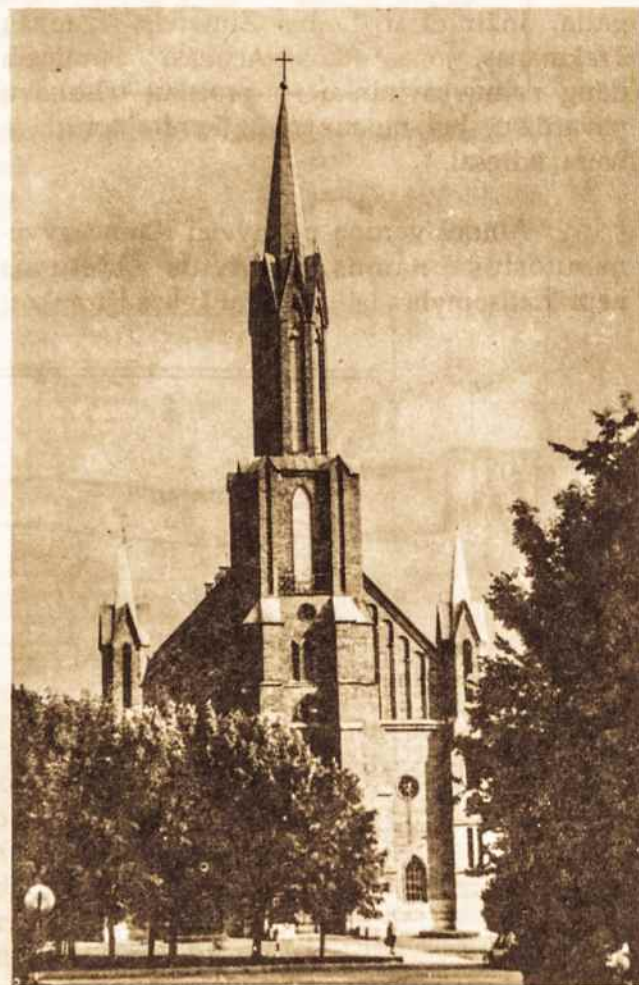
Žemėlapis parodąs Kaišiadorių vyskupiją

Knygos *Kaišiadorių vyskupija*, VI tome iš LIETUVOS BAŽNYČIŲ serijos leidžiamų knygų, įvardiniame penktame puslapyje rašoma: „Ši veikalą skiriame Lietuvos dvasininkams bei tikintiesiems, nuėjusiems ir tebeinantiesiems Kristaus Golgotos kelią“. Daugelį metų šioje vyskupijoje lietuviai įvairiais būdais buvo lenkinami, negalėjo laisvai melstis sava gimtąja kalba, todėl jų gyvenimo sąlygos sunkesnės negu kitų vietovių lietuvių, nes be rusiško bolševizmo uždėtas jiems ant pečių dar ir kitas jungas. Knygoje pateikiami sąrašai lietuvių kunigų, kuriuos nužudė, ištrėmė, kankino lenkai, naciai ir bolševikai — teroras palietė apie 50% visų vyskupijos kunigų.

Per raštą „Lituanorum gente“ 1926 m. balandžio 4 d. popiežius Pijus XI įkūrė Lietuvos Bažnytinę provinciją. Buvo sudaryta viena

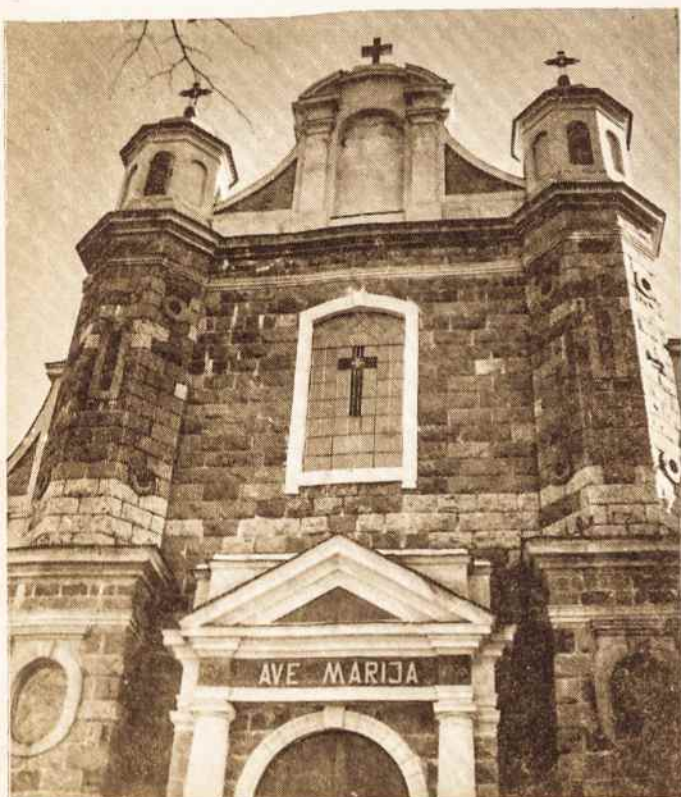
arkivyskupija ir keturios vyskupijos. Kaišiadorių vyskupija priklausė Kauno metropolijai. Vatikanas, priešinant lenkams, atsisakė Vilniaus vyskupijos dalį pavadinti Vilniaus ar Trakų vardu, nes šie Lietuvos centrai buvo pagrobti Lenkijos valdžios. Ar dabar lietuviai neturi teisės į savo maldą ir žemę net po 62 jungo metų?

Miestų, miestelių, bažnytkaimių ir bažnyčių istoriniai aprašymai pradedami su Kaišiadorių miesto istorija, Kristaus Atsimainymo katedra ir parapijos bažnyčia. Toliau apibūdinama Amens kaimelyje „Užkeiktos mer-

Kaišiadorių katedra 1961 metais

Gegužinės bažnytkaimio (kairiajame Neries krante, 15 km į šiaurę nuo Kaišiadorių) Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelės Marijai parapijos bažnyčios fasadas. Po II pasaulinio karo šioje apylinkėje reišėsi lietuvių partizanų „Žaliojo Velnio“ būrys. Klebonas kun. S. Rudžionis 1946 m. buvo apkaltintas, palaikęs ryšius su partizanais, areštuotas, išvežtas į Vorkutą, kur mirė kankinio mirtimi

gos“ akmuo ir už 200 metrų nuo jo maža bažnytėlė, pavadinta Nukryžiuotojo Jėzaus vardu. Taip verčiant lapą po lapo, perbėgi per 316 knygos puslapių ir sustoji prie paskutinio minimo Žilinių bažnytkaimio ir jame esančios Šv. Antano Paduviečio parapijos bažnyčios.

Sutinkame 14 kaišiadoriškių kunigų išėivijoje, kurie turėjo apleisti savo tėvynę dėl susidariusių aplinkybių. Toliau pažymėti I - IV tomų papildymai, patikslinimai, pastebėtų klaidų atitaisymai. Šiam reikalui paskirta 126 puslapiai. Gale knygos pažymėtas užrašas „Bendroji dalis“ — 1986 metų statistinių žinių lentelė apie kunigus ir bažnyčias, o paskutinėje šios statistikos eilutėje susumuoti tokie vėliausi duomenys: kunigų iš viso Kaišiadorių vyskupijoje — 67, Panevėžio vyskupijoje — 127, Telšių vyskupijoje ir Klaipėdos prelatūroje — 116, Vilkaviškio vyskupijoje — 108, Vilniaus arkivyskupijoje — 10; viso 665 kunigai, iš kurių 98 invalidai, ligonys. Taigi visos Lietuvos 630 bažnyčių aptarnauja 567 kunigai.

Pagirtina idėja, pridodant knygos gale keturis atskirus paaiškinimus: religinių ir architektūros terminų žodynėlius, vietovardžių ir asmenvardžių rodikles. Po to kituose puslapiuose išvardinti stambiomis didžiosiomis raidėmis knygos rėmėjai. →

Iš lietuvių kovų su lenkais 1920 m. Širvintų -- Giedraičių apylinkėse. Lietuvos karių paimti į nelaisvę Lenkijos kariai (L. Šikšnio nuotr.)

Veikalo Kaišiadorių vyskupija vyriausias redaktorius nenuilstamas spaudos darbuotojas, idealistas Bronius Kviklys — pagarba jam atlikus šį milžinišką darbą, kurį sunku žodžiais apibrėžti. Dailininkas ir techninis redaktorius, pasižymėjęs šios srities specialistas, Petras Aleksa. Architektūriniai tekstai Jurgio Gimbuto. Spaudai paruošė ir išleido Amerikos lietuvių bibliotekos leidykla/Lithuanian Library Press, Inc., 3001 W. 59th St., Chicago, IL 60629 USA. Išvardinta 12 talkininkų. Library of Congress Catalog Card No. 80-80194 ISBN 0-902042-56-2. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Tiražas 1200 egz.

Autorius, vyriausias redaktorius, paskutinį knygos tomą užbaigia šiais žodžiais: „LIETUVOS BAŽNYČIŲ knygos gal ir nėra tobulos, bet tikiuosi, kad ir tokios galės būti naudingos visiems, kurie domisi mūsų praeitimi. Visą šį darbą skiriu Viešpaties garbei ir tėvynės Lietuvos bei jos žmonių labui“.

Rūta Jautokienė

Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios šventoriaus vartai Čiobiškio miestelyje

Šv. Onos parapijos bažnyčia Bijutiškio bažnytkaimyje (1978 m. nuotrauka)

IŠ MŪSŲ VEIKLOS

JERONIMAS VYTAUTAS DABRILA JUBILIATAS

Statybos inžinieriui Jeronimui Vytautui Dabrilai 1988 m. rugsėjo 27 d. suėjo 75 metai, o ateinančiais 1989 metais jis galės švęsti Bostone 40 metų profesinio darbo sukaktį. Dabrila yra ALIAS narys nuo pat pradžios, dirbęs Bostono skyriaus valdybose, dalyvavęs Sąjungos suvažiavimuose. Jis suvalkietis — gimęs, augęs netoli Vilkaviškio. 1941 m. liepos 5 d. baigė Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakultetą Kaune. Anksčiau Dabrila baigė Karo mokyklą atsargos jaun. leitenantu ir yra korporacijos „Ramovė“ narys. Daugiau biografinių žinių duota Lietuvių enciklopedijos 37-me tome.

Nuo 1954 metų inž. J. V. Dabrila tebedirba Bostono miesto centre, Zaldastani Assoc. konsultantų firmoje; jau daug metų vyr. dalininko ir projektų vadovo pareigose. Jo erdvus kabinetas dekoruotas lietuvių dailininkų paveikslais ir Lietuvos vaizdais. Keli Dabrilos statybinių konstrukcijų projektai buvo atžymėti visos Amerikos premijomis. American Institute for Steel Construction 1973 metais premijavo bažnyčią Bostone, 1978 m. — Fanuel Hall turgų, 1987 m. — vasarnamius Deer Isle, Maine. Concrete Reinforcing Steel Institute 1975 metais atžymėjo Fizikos institutą Hanoveryje, New Hampshire. AISC premijuoja tik po keliolika pastatų iš visos Amerikos kas antri metai.

Jubiliatas kolega Dabrila džiaugiasi gražia ir gausia šeima. Jo žmona Aldona ir duktė Aldona Lingertaitienė yra skautininkės, Lituanistikos mokyklos mokytojos ir lietuviškų jaunimo stovyklų veikėjos. Sūnus Linas irgi statybos inžinierius, dirba su tėvu toje pačioje firmoje. Dar yra kitas sūnus Vytautas, ir augęs vaikaičių būrelis. Atrodo, kad to pakaktų daugeliui pensininkų, bet inž. J. V. Dabrila dar nepalieka profesinio darbo. **■**

Jurgis Gimbutas

DONATO ŠATO SEMINARAI BOSTONE

Donatas Šatas savo firmos Šatas & Associates, Warwick, R.I, vardu 1988 m. rugsėjo 26—30 d. ir lapkričio 8—10 d. praves penkis seminarus. Temos: Rheology, Compounding of Adhesive Emulsions, Release Coatings, Coating and Drying, Adhesives and Processing Technology. Kaina: pirmųjų keturių po 250 dol., penktasis — 650 dol. Visi seminarai įvyks Boston Park Plaza viešbutyje ir yra atviri visiems, kas nori pasitobulinti šioje klijų, dažų ir dangų technologijoje.

Kolega Šatas, ALIAS narys, buvęs „Technikos Žodžio“ redaktorius. Redagavęs ir rašęs kelioms savo srities knygoms (daugiau žr. Lietuvių enciklopedijos 37 t., p. 568). **■**

Jurgis Gimbutas

PATIKSLINIMAS

1987 m. T. Ž. nr. 2 (196), psl. 39, skyriuje „Kas kur ir ką veikia“ buvo parašyta, kad arch. Milda Graužinytė yra buvusio Lietuvos konsulo Argentinoje duktė.

J. P. Čiapis iš Buenos Aires, Argentinos raštu patikslino, kad arch. M. Graužinytė yra buvusio Lietuvos pasiuntinio Pietų Amerikai su ministro titulu duktė.

Lietuvą rusams okupavus, Perono valdžia vėliau užmezgė diplomatinę sutartį su Rusija. Tada mūsų diplomatai persikėlė į Montevideo, Urugvajų, kur ministras Graužinis mirė.

Vėliau tas pareigas iki savo mirties ėjo Grišanasas, nes Urugvajus nebuvo rusams pripažinęs Lietuvos okupacijos. **■**

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

Mielas Kolega,

Siunčiu prenumeratos mokesį su kuklia auka „Technikos Žodžio“ parėmimui.

Štai jau pusmetis suėjo, kai tapau pensininku ir jau spėjau išitraukti į visokiariopą visuomeninę bei lietuvišką veiklą...

Kartais net laiko pritrūksta.

Linkėdamas Jums ir „Technikos Žodžiui“ sėkmės,

Jūsų,

Julius Bulota,
Littleton, CO

Gerbiamas A. Brazdžiūnai,

Siunčiu „Technikos Žodžiui“ penių dolerių auką. Ačiū už žurnalo atsiuntimą.

Linkiu Jums visiems geriausio pasisekimo.

Vytautas Petraitis,
Henderson, AR

Mielas Kolega Administratoriau,

Siunčiu prenumeratos mokesį už 1988 metus.

Linkiu Jums ir visiems „Technikos Žodžio“ darbuotojams sėkmės ir ištvėrmės!

A. Sušinskas,
Cleveland, OH

Gerbiamas „Technikos Žodžio“ Administratoriau,

Siunčiu Jums U.S. 12.00 dol. čekį už 1988 metų prenumeratą (liekana - auka „Technikos Žodžiui“).

Geriausiu linkėjimai Tamstai, inž. V. Jautokui ir visam „Technikos Žodžio“ kolektyvui.

Reiškiu pagarbą,

Antanas Šulcas,
Caracas, Venecuela

„Technikos Žodžio“ Redaktoriui —

Siunčiu 10 dol. už 1988 metų „T.Ž.“ prenumeratą ir 5 dol. auką — viso 15 dol.

Sveikinu su žurnalo leidimu kompiuterio pagalba. Tai didelis laimėjimas ir palengvinimas redakcijai.

Geriausiu linkėjimai Jums visiems.

Vacys Urbonas,
St. Petersburg Bay, FL

SPECIALUS ŽENKLELIS — LIPINUKAS

Gerb. Redaktoriau,

L. Š. S. T. Trakų rinktinė Lietuvos nepriklausomybės atstatymo septyniasdešimt metų sukakčiai atžymėti išleido specialų ženklelį (lipinuką) dedamą ant vokų, kurio pavyzdį čia pridėjau.

Ženklelis sukurtas dailininko Juliaus Špakevičiaus. Labai gražkus ir skoningas. Jis gali atlikti didžiulį darbą pavergtos Lietuvos garsinimui, jei jį plačiai naudos lietuviška visuomenė. Todėl kreipiamės į Jus prašydami, kad net tik Jūs pasinaudotumėte tuo ženkleliu, bet paskleistumėte ir tarp visuomenės, nes matome, kad Tėvynės okupantas deda visas pastangas, kad mūsų veikla išseivijoje būtų visiškai sužlugdyta. Tenelieka nei vieno laiško siunčiamo per šiuos metus, ant kurio voko nebūtų užlipytas šis ženklelis.

Vienas lapas, kuriame yra 25 ženkleliai, kainuoja du doleriai. Atsiuntus ne mažiau 10 dol. ir adresuotą Jūsų voką, prisiūsime paštu atitinkamą skaičių ženklelio lapų. Mažesniais kiekiais paštu nesiuočiame. Atsiskaitoma USA valiuta.

Čekius rašyti: National Guard of Lithuania, New England Chapter arba Algirdas Zenkus. Siųsti: Algirdas Zenkus, 192 Thompson Road, Webster, MA 01570

Algirdas Zenkus,
L.Š.S.T. Trakų
Rinktinės pirm.

Lipinukas (spalvotas)

VI MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMAS

Šeštojo mokslo ir kūrybos simpoziumo organizaciniai darbai jau pradėti.

Simpoziumas rengiamas 1989 m. lapkričio 22 - 26 d. Jaunimo centro Chicagoje ir Pasaulio lietuvių centro Lemonte patalpose.

Simpoziumo šūkis: **laisvė — mokslas — kūryba!**

Organizacinio komiteto branduolį sudaro šie asmenys:

Albertas Kerelis, tarybos pirmininkas,
Leonas Maskaliūnas, organizacinio komiteto pirmininkas,

Liudas Šlenys, išdininkas,
Ramojus Vaitys, simpoziumo leidinio redaktorius.

Įvairių sekcijų vadovų pakvietimas dar organizuojamas.

Simpoziumas yra didelės reikšmės kultūrinis renginys, tad jo rengimą norima sujungti su paminėjimu svarbesnių mūsų tautinių įvykių. Todėl šiuo simpoziumu bus prisiminta 1963 - 1964 m. sukilimas ir jo aukos. Su šiuo sukilimu ir jį sekusiu spaudos draudimu pradėjo formuotis lietuvių tautinė sąmonė. Prisiminimui šio sukilimo 125 m. sukakties, pagrindinė simpoziumo paskaita numatoma istorine tema: 1963 - 1964 m. sukilimas, pasekmės ir jo reikšmė.

Simpoziumo rėmuose bus organizuojamos įvairios parodos. Norima Čiurlionio galerijoje turėti meno parodą. Pageidaujama, kad paroda būtų sukilimo, partizaninės ar rezistencinės tematikos. Tai tėra tik pageidavimas. Parodą organizuoti yra pakviesta Lietuvių dailininkų sąjunga.

Na, ir žinoma, bus banketas. Visuose mūsų suvažiavimuose, kongresuose ir seimuose, kulminacinis objektas yra banketas, tad tradicija bus išlaikyta!

Apie tolimesnius darbus ir jų eigą spauda ir jos darbuotojai bus painformuoti.

Juozas Žygas,
Inform. koordinatorius

AUKOS „TECHNIKOS ŽODŽIUI“

GAUTOS NUO 1987. V. 1 IKI 1988.

VII. 10

1.Z. Brėdikis, Australija.....	232.00 dol.
2.H. Kolosovas.....	50.00
3.B. Maželis.....	30.00
4.V. Šliūpas.....	18.00
5.T. A. Rasys.....	12.00
6.J. Bulota.....	10.00
7.S. Ivanauskas.....	10.00
8.Z. Korius.....	10.00
9.A. Rauckinas.....	10.00
10. J. Vilčinskas, Anglija.....	10.00
11.S. Kinduryš.....	8.00
12.V. Senūta.....	8.00
13.V. Visockis.....	8.00
14.K. Pažemėnas.....	7.00
15.P. Rulys.....	7.00
16.E. Arbas.....	5.00
17.J. Damas.....	5.00
18.P. Ezerskis.....	5.00
19.A. Jankauskas.....	5.00
20.V. Liuima, Kanada.....	5.00
21.T. Meckauskas.....	5.00
22.J. Mikaila.....	5.00
23.V. Petraitis.....	5.00
24.P. Račiukaitis.....	5.00
25.B. Rymantas.....	5.00
26.J. Stelmokas.....	5.00
27.D. Stukas.....	5.00
28.A. Tumosa.....	5.00
29.V. Urbonas.....	5.00
30.A. Zailskas.....	5.00
31.K. Bertulis.....	4.00
32.V. Šilėnas.....	4.00

Aukotojai (tąsa)

33.A. Meilus.....	3.00
34.R. Budreika.....	2.00
35.J. Dragašius.....	2.00
36.K. Gasputis.....	2.00
37.J. Jurgutis.....	2.00
38.V. Lozoraitis.....	2.00

39.J. Motiejūnas..... 2.00

40.V. Šilėnas..... 2.00

41.A. Šulcas..... 2.00

Nuoširdžiai dėkojame visiems aukotojams
už paramą žurnalui **TECHNIKOS ŽODIS**.

A. Brazdžiūnas, administratorius

„Technikos Žodžio“ administratoriaus pranešimas

Šiandien viskas modernėja, todėl ir žurnalo *Technikos Žodis* administracija šioje srityje bando neatsilikti. Su šių metų antruoju numeriu skaitytojų adresai jau buvo atspausdinti kompiuteriu, kas palengvina administratoriaus darbą. Prašome atkreipti dėmesį į adreso dešinėje pusėje įrašytus numerius — jie pažymi paskutiniuosius metus, už kuriuos prenumerata užmokėta.

Norėdami sumažinti pašto išlaidas, išsiuntinėjant paraginimus, prašome pasinaudoti prenumeratos pratęsimui bei atsilyginimui žemiau išspausdinta anketa. Čekius rašyti *Technikos Žodis* arba *The Engineering Word* vardu. Siunčiant užmokestį iš kitų kraštų, prašome siųsti amerikietiškais doleriais, nes kitos valiutos

iškeitimas daug kainuoja ir sudaro sunkumų.

Prenumerata *Technikos Žodžio* išleidimo išlaidų pilnai nepadengia, nors dirbame tiek administracija, tiek ir redakcija veltui. Turime mokėti už straipsnių paruošimą spaustuvei kompiuteriu, išspausdinimą ir išsiuntinėjimą. Reikia prisipažinti, kad aukos daug prisideda prie mūsų žurnalo gyvastingumo, todėl jos visuomet laukiamos ir įvertinamos. Be prenumeratarių apie 50 egzempliorių veltui siuntinėjame vairių laikraščių redakcijoms, bibliotekoms, universitetams ir keliems svetimų kraštų skaitytojams, kurie nepajėgia užsimokėti mokesčio. Jūsų dosnumas įgalina tai atlikti.

A. Brazdžiūnas
Administratorius

(atkirpti)

Technikos Žodžio administratoriui

Siunčiu T.Ž. prenumeratą už ..... metus

Prenumerata _____ \$ .....

Auka T.Ž. paremti \$ .....

Viso _____ \$ .....

Vardas - pavardė _____

Adresas _____

TURINYS

CONTENTS

Inžinierių draugijos nepriklausomoje Lietuvoje	A. Vitkus	Engineering Societies in Independent Lithuania
Kuršių Neringos kopos ir jų reforestracija	J. B. Genys	Sand Dunes of Kuršių Nerija
Senovinis judesys, gamta, žaidimas ir šokis	J. Matulaitienė	Ancient Movement, Nature, Games, and Folk Dance
Penktojo simpoziumo paskaitininkai ir jų temos	J. Rimkevičius	Speakers and their Topics of the Fifth Symposium
Mūsų mirusieji	V. T.	Our Deceased
Kas naujo tėvynėje	J. Gimbutas	What's New in Homeland
Atsiųsta paminėti	R. M. Jautokienė	Book Review
Iš mūsų veiklos	J. Gimbutas A. Zenkus J. Žygas A. Brazdžiūnas	Our Activities

Šį numerį redagavo V. Jautokas
Techniniai paruošė V. Jautokas

Spaudė:
M. Morkūno spaustuvė
3001 West 59th St.
Chicago, IL 60629

Gauti straipsniai taisomi ir trumpinami pagal redakcijos nuožiūrą.
Rankraščiai negražinami.
Straipsnius galima persispausdinti, gavus redaktoriaus sutikimą.

TECHNIKOS ŽODIS
The Engineering Word
c/o A. Brazdziunas
7980 West 127th Street
Palos Park, IL 60464

BULK RATE
U.S. POSTAGE
PAID
Chicago, IL
Permit
No. 7652

Address Correction Requested

TO:

LITH. YOUTH CENTER- PED. LIT.
INSTITUTAS
5620 SO. CLAREMONT STR.
CHICAGO, IL 60636

Senoji Nida

Nuotr. A. Zavadskio